

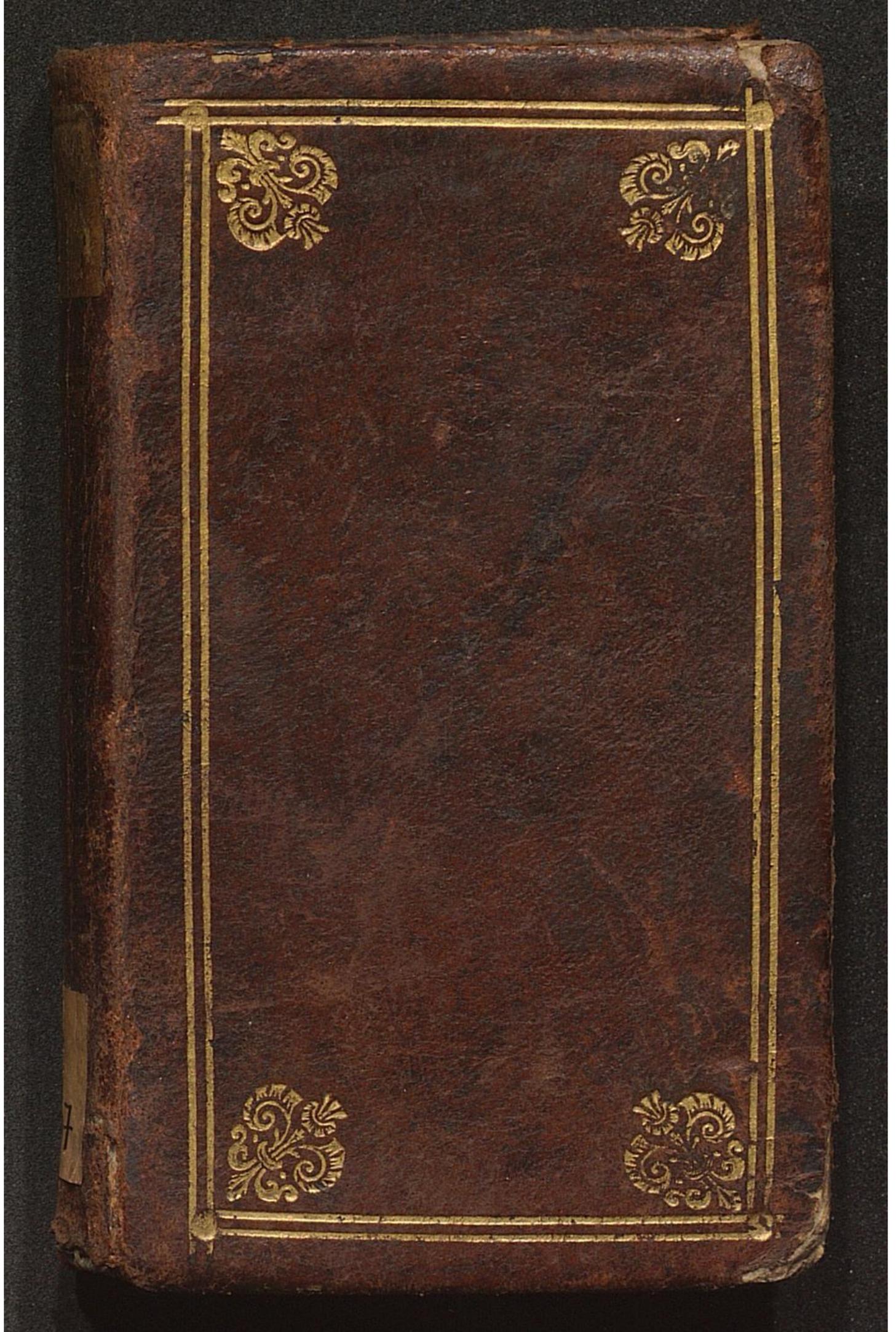
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Rei Poenitentis Simplex Et Hvmilis Confessio

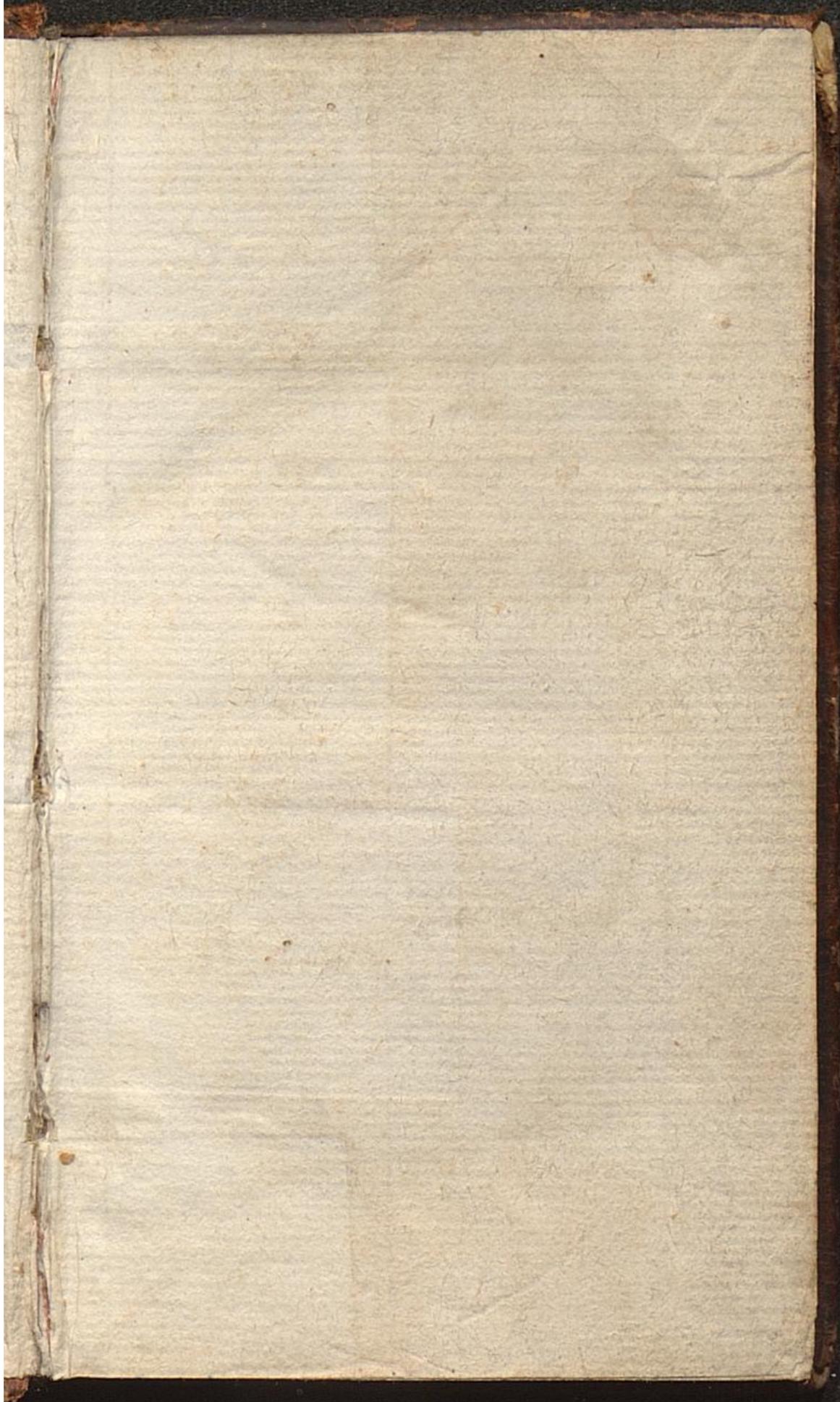
Coloniae Vbiorvm, 1645

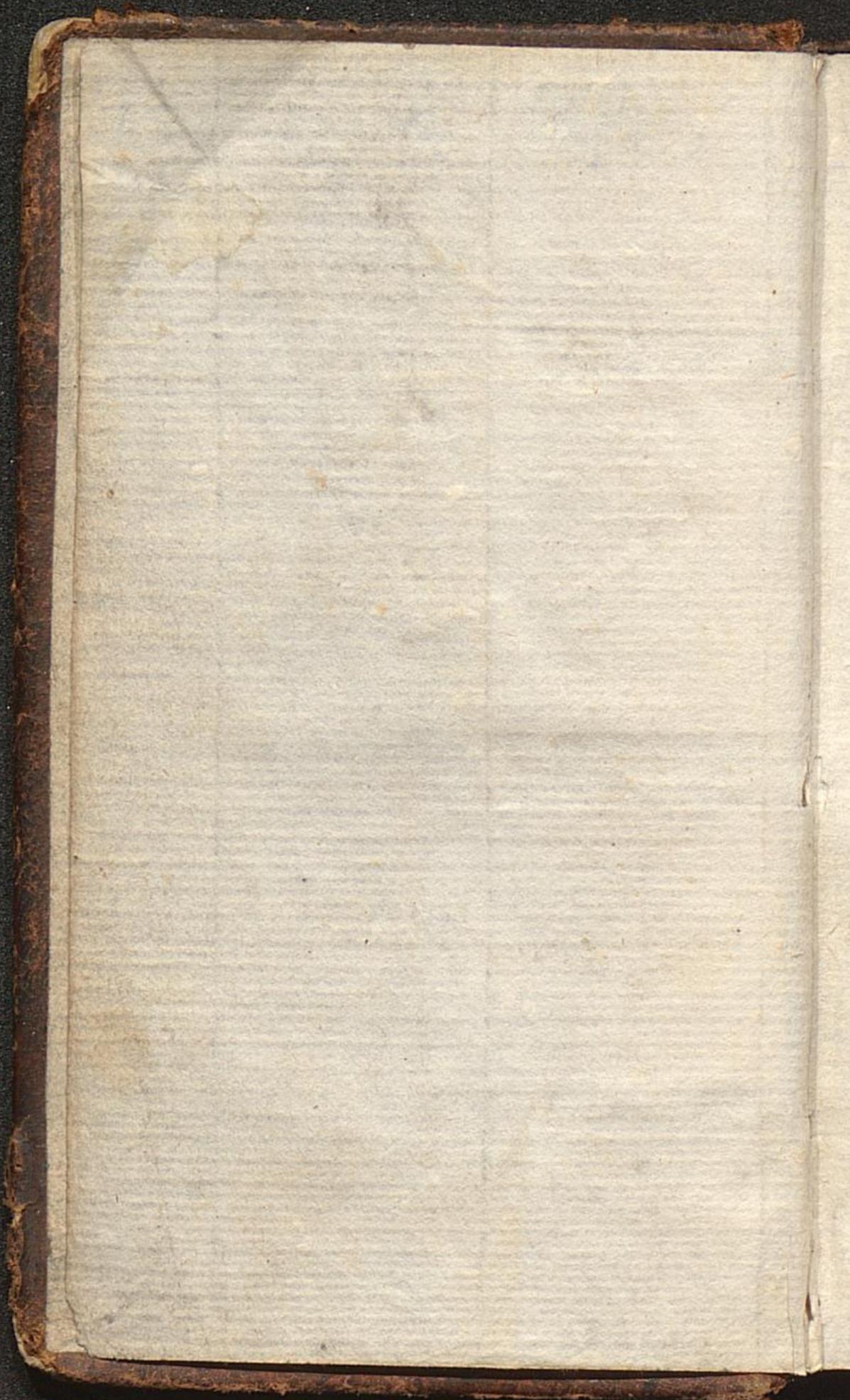
urn:nbn:de:hbz:466:1-10133

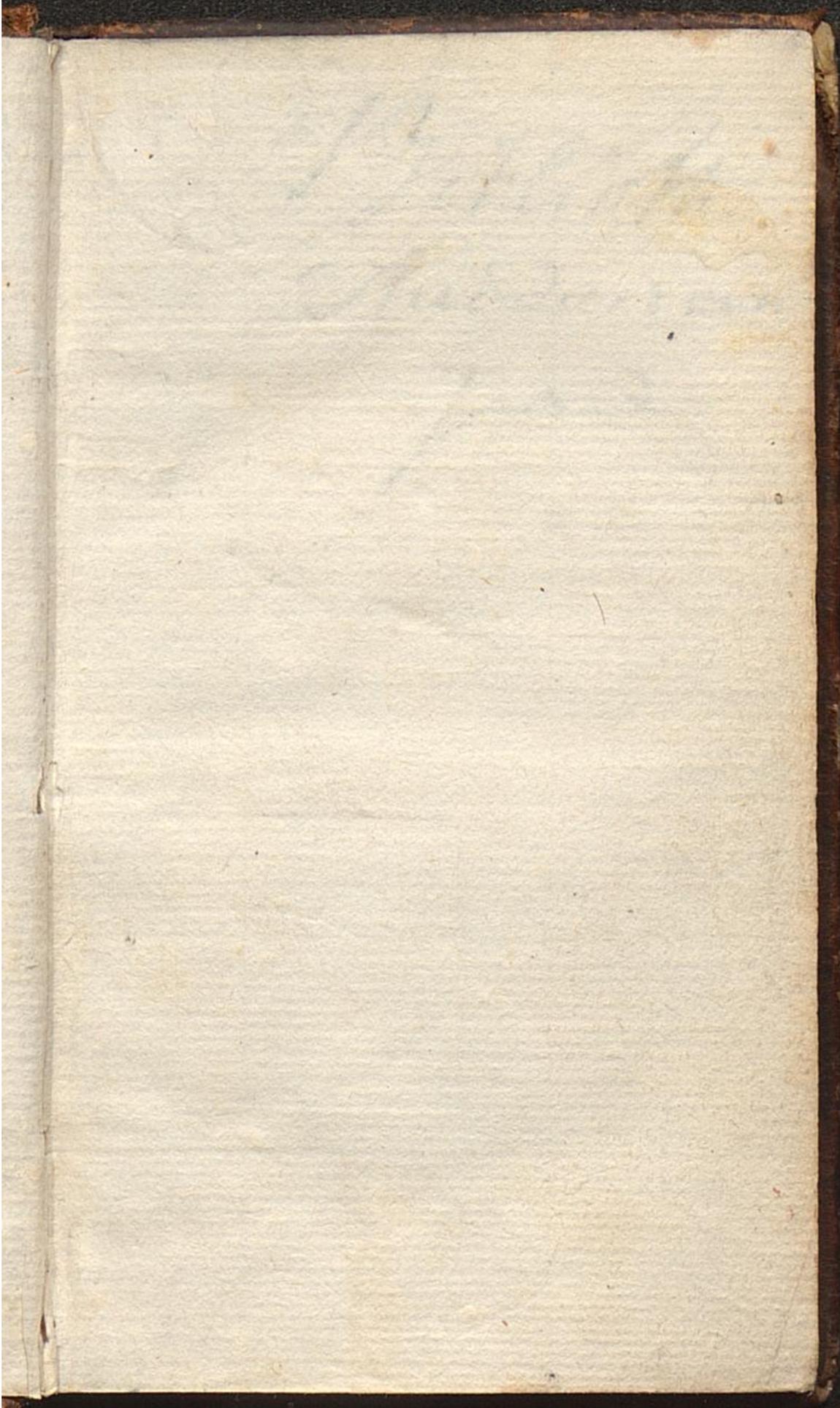

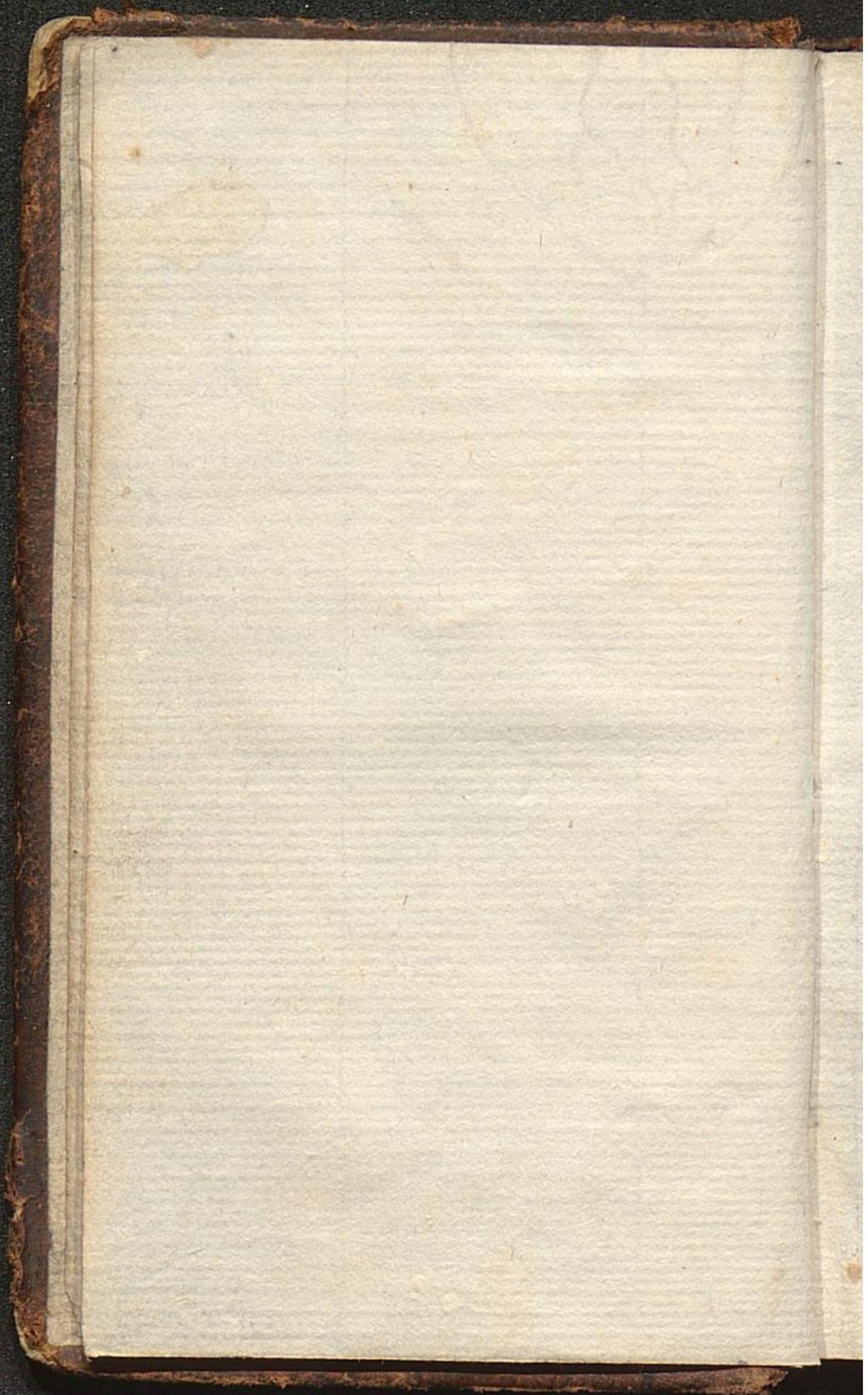
Th. 3067.

J. II
21.

Biblioth
Theodorica
pend

1811
März
1811

REI POENITENTIS
SIMPLEX ET HUMILIS
CONFESSIO.

Cum Sermone
DE S. AVGVSTINO.

COLONIÆ VBIORVM,
Apud IODOCVM KALCOVIVM
& Socios, MDCCXLV.

Imprimatur piissima hæc , pecca-
toribusque exemplum optimum
præbens, & stimulos addens pe-
netrantissimos, Confessio. Co-
loniæ, mense Julio MD C XLV.

*Henricus Francken Sierstorpffius,
S S. Theolog. Doctor, &c. li-
brorum Censor.*

re r
occ
De
om
me
tra
& c
qui
det
qua
am
est
ad
nar
que
cor

REI POENITENTIS
SIMPLEX ET HUMILIS
CONFESSIO.

*Iustus in principio accusator est sui.
Dic tu peccata tua, ut justificeris.*

C A P. I.

Quoniam, ætatis spacio jam pene decurso, vitæ metam adspicio, & quod magis refert, metuendi tui iudicii diem prope esse intelligo; quo ex iudicio, si summo jure nobiscum agatur, salus nulla servare nos possit: optimum factu esse arbitror, præoccupare faciem tuam in confessione, Domine Deus, juste iudex ac fortis, & recogitare tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Qui quidem anni (flens dico) omnes transacti sunt à me fœde, nequiter, inutiliter, & contra legem tuam. Sed pudet me proloqui, pudet me coram hominibus nefanda mea detegere: at præstat, hic paululum erubescere, quam in extremo iudicio fieri in contumeliam & in sibilum sempiternum. longe melius est, hic contra se ipsum causam dicere, quam ad tribunal tuum rapi, severissime iudicandum. nam, si nosmet ipsos dijudicarem, non utique iudicarem: dum iudicamur autem à te, corripimur, ut non cū hoc mundo damnemur.

C A P. II.

E Go igitur jam inde ab uberibus matris meæ improbus, semper Spiritui Sancto restiti, semper vitiosis meis propensionibus me constringendum trahendumque permisi. Neq; vigerunt apud me studia pecuniæ, neque flagravat ambitio; sed astuavit ardor concupiscentiæ. Meus enim propensus ad amandum animus, adolescentiam, atque etiam juventutem meam, variis fere semper amoribus, tanquam crucibus, exercitam habuit. Verum, huic meæ naturali propensioni, tanquam moles atque munitio, obstabat naturalis quidam metus ac pudor; præterea timor tui: qui tamen timor, ubi pudor ac metus aliorum non prohibebat, sæpius à libidine mea superabatur, ac faceßere jubebatur. Sed prorsus fugerat à me ratio, fugerat mens atque consilium. nam, si quis metus obstare debebat cupiditati meæ, quem potius timerem quam te, verende, metuende, tremende, formidande; qui potes occidere corpus, & postquam illud occideris, mittere animam in gehennam?

C A P. III.

V Erum, naturalis illa timiditas, five tuum donum sive naturæ vitium, id secum boni afferebat, ut libidini, gestienti foras erumpere, raro, vel nunquã, ad exeundum, aditum daret. Nam tum adolescentem, tum juvenem, ab aliquibus ultro expetitur, ab aliquibus vero vultu ac voce ad audendum impulsus, tantus repente timoris rigor invadebat, ut omnem libidi-

dinis ardorem opprimeret. Quoties, amore cuiuspiam captus, cum redamarer, gelido quodam timore perfusus, ab amore deserebar! quoties, peccandi facultatem nactus, ob hunc eundem timorem, velut lapis, obrigebam, neque eadem utebar! Quo fiebat, ut à multis stolidus ac sine sensu esse dicerer, qui occasiones tam pulchras, mihi in sinum delatas, non opprimerem, à multis etiam rusticus & inurbanus haberer, qui tam egregias aliorum in me voluntates repudiarem atq; contemnerem. Itaque partim lubibrio, parti modio erā. Verum, id mihi secundum magnam misericordiam tuam evenisse confiteor. nisi enim mihi istud tanquam frenum esset injectum, nullum est flagitium tantum, in quo non fuisset pervagata miserabilis anima mea.

C A P. IV.

AD has miserationes tuas accessit aliud beneficium, in primis egregium; quod extrema pueritia, atque adeo ipsa ineunte adolescentia, me invito, te autem cogente, me repugnante, te vim faciente, receptus sum in Sodalitatem B. Mariæ Virginis, matris tuæ. quamobrem & necessitas sæpe confitendi peccata mea, & moderatorum magistrorumque diligentia, quorum oculis, acutius quam vellem, meam vitam observari videbam, efficiebant, ut mihi, non modo communi voluntate virtutis, sed etiam quadam magis necessaria ratione, recte esset honesteque vivendum. Verum, tanta hæc tamque munita præsidia, satis ab externis furibus castitatem meam munierant; sed adversus domesticos prædones non fue-

fuerunt tuta. Etenim meus ille perpetuus hostis, cui nihil erat molestius, quam me, in corpore mortali & corruptibili, vitam imitari Angelorum, per eos, quibus cum mihi erat vivendum, castitati meæ insidias locavit. Itaque tacitis eorum illecebris, tanquam cuniculis actis, primum, mihi timorem ex animo ejecit; tum, pudorem evertit; postremo, hoc tanquam vallo nudatam castitatem meam, rapacissimis furibus miserabiliter diripiendam ac deprædandam reliquit. Obsecro per viscera misericordiæ tuæ; delicta juventutis meæ, & ignorantias meas, ne memineris Domine.

C A P. V.

INterea animus, ex ingenito quodam virtutis amore, ægre, à te se esse sejunctum, ferens, totus sibi displicebat. Augebatur dolor meus ex eo, quod non tantam in voluptatibus suavitatem offenderam, quantam cogitatione præsumpseram. Itaque, ut sunt puerorum & adolescentium subita ac repentina consilia, die quadam, quasi id, quod erraveram, corrigere volens, positus humi genibus, ante imaginem genitricis tuæ, te puerum ac lactentem in sinu gestantis, perpetuam animi & corporis castitatem, multis tibi cum lacrimis vovi. Sed, quod pollicitationem illam, non confirmatum consilium, sed subitus impetus & inconsideratus expresserit, eventus ostendit. nam paucis diebus post, castitatem, quam sartam tectam tibi servare promiseram, vicinia atq; ad eam domo ipsa mea peccandi materiam suppeditante, magna labe affeci.

C A P.

C A P . VI.

Fluctuabat , tanquam mare fervens, animus meus. Excitabat concupiscentia carnis magnos libidinum fluctus : sed repellebat eos pudor ac metus. qui, tametsi domi jaceret , foris excitabatur, & stans, pro castitate pugnabat. Impellebat me multiplex occasionum flatus , in varios flagitiorum scopulos ; sed rejiciebat inde initium sapientiæ, timor tuus, Domine. demulcebant sensus, velut Sirenæ, voluptatum illecebræ ; sed excruciatum animum conscientia stimulis, tanquam tædis ardentibus.

C A P . VII.

Sed tandē tot tantisq; occasionibus peccandi subterducta est à te infirmitas mea; tandem scandala illa , mihi ante pedes posita, à te miserante subtracta; quo sine offensione viam mandatorum tuorum currerem. Nam patre meo, viro optimo, paucorum dierum morbo, mihi sublato, quicum una familiæ nostræ spes & ornamenta omnia interiire, caruit etiam domus nostra iis lenociniis, quibus atavula mea corrumpebatur. Non intellexi statim , quantum & quam lethale vulnus tu Deus ultionum dominus , ob peccata & scelera mea mihi iratus inflixisses : intellexi aliquot annos post, ad ea damna respiciens, quæ res familiaris nostra contraxerat ; intellexi, inquam , eas calamitates recolens , quæ familiæ nostræ opes existimationemque pene contriverant. Efflorescebat ad honores & divitias pater meus ; cujus omnes labores, studia , & cogitationes, præsertim ad utilitatem meam & decus referebantur : sed cecidit omnis spes ejus, si-

cut flos agri ; exsiccatuſ eſt flos ; & cum eo una fructuſ, qui de me ſperabatur, exaruit. etenim, hac ope auxilioque deſtitutuſ, in omneſ inaneſ & ſtultaſ cogitationeſ evanui.

C A P. VIII.

ET ſane, quid boni de me darem, mei juriſ effectuſ, ſine rectore, ſine duce, adoleſcens, ac pronuſ ad malum ? Ille mihi erat auctoſ & impuſoſ ad laudem ; ille verum demonſtrabat iter ad gloriã ; ille exquiſitoſ tota urbe ingenuarum artium magiſtroſ adducebat ; ille, quæ in me pullulabant naturæ vitia, conabatur evellere ; nam ingeſ ac ſuperſtitioſum exorandi corporiſ excolendæque formæ ſtudiũ, quo tum flagrabam, vulgariſ pene veſtibuſ præbendiſ, compeſcebat : quod ſtudiũ partim mea mihi natura, mundiciarum amatrix, excitaverat, partim virginum quarundam, quibuſcum eram, conſilia auxerant ; quæ, ut moſ eſt mulierum, in eo poſita eſſe omnia exiſtimateſ, illud vehementer inflammabant. prætereã, eoſ ſpirituſ, quos tum fervor ætatiſ, tum infana quædam ambitio commovebat, qua victu, veſtitu, ac ceteriſ in reſ, ſummis viriſ par eſſe cupiebam, comprimebat, ac meo me modulo ac pede metiri docebat. ille vanitateſ & infanias falſaſ, quaſ conceperam ex poëtarum lectioſe, quos in manibuſ ſemper habebam, ejiciendaſ ſanandaſque curabat. Quantum miſeræ animæ meæ damnuſ hac tam pernicioſa poëtarum ſtudia dedere ! quantam puritati meæ labem intulere ! Ut non immerito hoſ, tam impuroſ vitæ magiſtroſ, ex ſua commenticia civitate Plato dejecerit.

C A P.

C A P . IX.

Per idem tempus, tu Domine Deus meus, misertus adolescentiæ meæ, periculoso libidinum morbo æstuantis, suscepisti eam in lenitate curandam. Nam cum in Gymnasio Societatis Iesu Symphorosa tragœdia danda esset, tu perfecisti, me nihil ejusmodi cogitante, ut in eo primæ mihi partes demandarentur, Symphorosæ nimirum partes, easque agerem non sine plausu. quæ actio, non est credibile, quanta mihi pepererit bona. primum, Sanctorum tuorum exemplo ostendit, te vita ipsa cariorum esse habendum. deinde, tantum martyris tuæ clarissimæ, cujus antea ne nomen quidem audieram, amorem studiumque ingenuit, ut, in omne posterum meæ vitæ tempus, eam mihi dominam ac patronam adoptaverim: neque ab eo tempore, usque ad hoc tempus, ullus fere dies præterit, quo die, certis quibusdam precibus, ejus me tutelæ patrociniisque non commendarim, postremo meis partibus agendis eam vocis suavitatem, eam in sententiis exprimendis vim, eum oculorum obtutum, eam vultus moderationem, eam in gestu venustatem, te tribuente, sum visus habere, ut his rebus commoti complures viri sanctissimi, ad vitæ spiritualis viam strenue ineundam se mihi ultro duces ac magistros fore pollicerentur. Et ego, quod deferebant, lubens accepi, meque totum eisdem in disciplinam tradidi.

A 5

C A P .

C A P. X.

Non est explicabile, quanta, sapientissimis virorum optimorum præceptis, morum commutatio in me contigerit. Namq; ex elato ac tumido, jam demissus atq; humilis, ex iracundo mitis, ex cupido moderatus videbar esse: cœperam odio habere, quæ antea diligebam; & amare, quæ oderam. Tum primum omnes res humanas, intrinsecus quales essent, aspexi, & suis eas præciis æstimare didici. Nam, quæ mihi pro certis atque perpetuis se venditabant, tanquam fluxas atque caducas cœpi contemnere, ac pro nihilo ducere. Tum quoque sensi, quam miserum & amarum esset, post cupiditates suas incedere, & carnis desideria perficere; ex contrario, quam suave atque jucundum, te summum bonum & incommutabile persequi. Discedebam à mensa dulcissimi corporis tui, non ut antea, inanis atque famelicus, sed saginatus ac refertus spirituali dulcedine. quæ mihi adeo rerum carnalium gustum ademerat, ut solus earum aspectus stomachum excuteret. Tum primum intellexi, quid esset, spiritu ambulare; quod antea aberat à cognitione mea longissime.

C A P. XI.

Quamobrem nihil propius est factum, quam ut, spretis ac repudiatis rebus omnibus, cuiuspiam religiosorum hominum familiæ nomē darent; neq; deerant, qui me ad id hortarentur atq; impellerent: sed continuit me tum ætas matris meæ, tum res nostra familiaris, indiligentia fratris mei ad extremum fere casum adducta; quæ si meo etiam auxilio destituta jaceret, ad inter-

ne-
vo
ful
tat
qu
co
re
itu
ta
m
ob
cip
fal
qu
nu
m
sta
m
co
co
es

N
ne
de
m
fi
ct
ca
h
tu
ri
d
ti

neccionem usque deleretur. Sed in primis revocavit me ab hac cogitatione natura mea subtristis, ad solitudinem, quam ad societatem, aptior. Etenim videbam, quod si id, quod cogitabam, perfecissem, diu me in communione non permanfurum, ac propterea magnam inconstantis animi notam subiturum. Sed non erat earum rationum vis tanta, ut arctioris vitæ suscipiendæ cogitationem meo ab animo prorsus everteret. nam multa se objiciebant, quæ earum impetum fortiter exciperent atque repellerent: nimirum, æternæ salutis in tuto collocandæ ratio; pericula, quibus undique referta est communis hominum vita; lubricæ seculi vitæ; & in his tot hominum, doctrina, sapientia & sanctitate præstantium, horribiles casus; & alia id genus multa. Itaque, ex hoc contrariarum inter se cogitationum conflictu, ea in me perturbatio commota est, ut prorsus omnis ab animo quies, & ab oculis somnus excefferit.

C A P . XII.

MUltis, non solum diebus, verum etiã mensibus, inter diversas ejusmodi cogitationes pugnatum est acriter vehementerque: sed demum versæ sunt in fugam rationes eæ, quæ mihi arctiorem vitam persuadebant; ac propositum, in seculo permanendi, certaminis victor excessit. Vnde pax animo rediit; si ea vocanda est pax, quæ cū vitiis & concupiscentiis habetur, & non potius turpissimæ pactio servitutis. Nam, quo tolleretur omnis illa superioris tristitia cogitationis, tradidi me hilaritati ludoq; vel potius, novis occasionibus succedentibus, constringendum libidinibus dedi. Ab ea

die, humani generis hostis, quoties de corrigenda vita deliberabam, immittebat in animum aliquam moleſtam cogitationem; cujus depellendæ cauſa, cum deberem confugere ad te, dulcedinem veram, voluptatem ſanctam, ſuavitatem certam, hilaritatem ſummam, pacem ſecuram, Deum totius conſolationis; à lethaliſibus mundi oblectamentis, adverſus ægritudinem, auxilia petebam. Sed, quemadmodum æger, morbo gravis, quum æſtu febrique jaſtatur, ſi aquam egelidam biberit, prius relevari videtur, deinde multo gravius vehementiusque afflictor; ſic ego, voluptatum ope paululum, ut videbar, ſublevatus, cum ab eiſdem deſerebar, opprimi me ab ægritudine acerbius intolerantiuſq; ſentiebam. nam ad ſuperiores mœrendi cauſas, accedebat etiam dolor ille longe graviffimus ex offenſis, tibi, Deo meo optimo amantiſſimoque, illatis. Hoc artificio habebat me peſſimus ille totum in poſteſtate; & verſabat, quocunq; volebat.

C A P. XIII.

Verum, non es paſſus, me, diutius per abrupta cupiditatum mearum raptum, in varias libidinum ſalebras & ſaxa compelli; ſed, frenis injectis, inhibuiſti impetum meum; &, quia pertinacia peccandi, nullum jam lenibus ac jucundis curationibus locum reliqueram, aſperioribus remediis audaciã meam coërcendam eſſe duxiſti. Quocirca, longo periculoſoque percuffum morbo, octo plane menſes affixum lecto detinuiſti. Quid mihi, tum miſero, tua illa ſalubri paternaq; caſtigacione admonito, faciendum fuit prius, quam ut totas tibi

tibi manus darem, atque ut imperio tuo has duras cervices meas inflecterem? Peccandi consuetudo, quantam vim habes! Animadvertēbam, flagella illa ab iracundia tua prodire; neque eam per poenitentiam placare studebam. Noveram, vindicari abs te peccata mea; neque ea per confessionem remove properabam. Peccati poenam deprecabar; peccandi voluntatem non deserebam. Corpus à morbo sanari cupiebam; & animam ad aeternum interitum dari, non laborabam. Nam, cum jam morbus fieret amplior, atque ipsemet intelligerem, quod abessem propius à morte, (hei mihi, horret animus meminisse,) malebam sine poenitentia ex hac vita discedere, quam cuiquam ex Sacerdotibus, qui tum praesentes aderant, & à quibus frequenter invisebar, peccata mea detegere. Neque in tanta sacerdotum amicorum copia, mihi esse liberum putabam, alium, cui ego notus non essem, ad me vocare; quod verebar, ne aliquam, vitae minus temperanter actae, iis suspicionem injicerem, apud quos probitatis laude vigebam. Quamobrem, ne falso collectam existimationem amitterem, veram apud te infamiam ac dedecus subire non recusabam.

C A P. XIV.

Cum igitur per hanc rationem existimationi meae prospicerem, salutem animae meae pessime consulebam. cum mea flagitia paucorum notitiae subtraherem, omnium Angelorum atque hominum oculis acrius vehementiusque defigebam. In quo mirari mihi vehementer contigit singularem, tum familiarium, tum amicorum, negligentiam. Tantusne eos

stupor oppresserat, ut mihi, ad extremum vitæ casum adducto, nemo auderet in memoriam reducere, ut expiarem animum pœnitentia, meq; preciosissimi corporis tui viatico ad tam periculosum iter ornarem! At innocens ab iis, quamvis falso, existimabar. Concedo. at illud etiam venire hominibus peritis debebat in mentem, quod nemo mundus est à sorde, ne infans quidem, cujus unius diei vita est super terram. Quid tum merebar miser, nisi ut eo ruere sineres, quo me præcipitem dabam; videlicet in profundum barathri, in miseriam sempiternam?

C A P. XV.

TV vero, Deus misericordiarum dominus, qui, cum maxime iratus fueris, misericordiæ recordaris, non es passus, non sivisti; sed, quoniam verberibus nihil profecisses, tentasti, num ad promerendam tibi voluntatem meam beneficia plus possent: ac statim me in pristinum bonæ valetudinis locum revocasti. Neque res aliter cecidit. nam periculi, quod evaseram, magnitudinem in ocio reputans, plane vehementer exhorruï; neque ita multo post nactus sacerdotem ex animi mei sententia, dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.

C A P. XVI.

Revocatus igitur in cursum, dabam operam, quantum infirmitas mea patiebatur, ut neque declinarem ad dexteram, neque ad sinistram; &, si quando, vel ætatis fervore,
vel

vel aliqua alia vi abreptus, quo minime licebat, abstraherer, ut per pœnitentiam ad te reverterer. Tu vero, benignus ac misericors, ad condicionem fragilitatis humanæ respiciens, cor contritum & humiliatum non despicias. Reddideras etiam oculis animæ meæ lumen, ut viderent, quam bonum, & quam jucundum esset, servire tibi in sanctitate & iustitia, tuisque obedire mandatis. Quo fiebat, ut denuo meditari inciperem, quemadmodum omnes cum rebus fluxis & caducis societatem dirimerem, ac perpetuū tecum fœdus inirem, neque tamen religiosæ cujuscumque familiæ legibus adstrictus ut antea meditabar, sed, nullius sub imperio ac potestate, domi meæ, solutus ac liber.

C A P. XVII.

VErum, hæc serio meditantem meus hostis invisibilis, qui intelligeret, se potissimum hac deliberatione feriri, atque omnes ipsius machinas labefactari atque prosterni; elatus iracundia, perturbare ac miscere omnia cœpit, & ita ferox instare, ut, nisi me de sententia everso, non conquieverit: atque, ad me pervertendum, novam ab inferis excitavit Erinyn; nimirum mulierem nequissimam, quæ aspiciendo, illiciendo, blandiendo, tantum mihi conflavit ardoris, ut, sine ulla dubitatione, furere omnibus & insanire viderer. ac persuasit mihi ferus, nullam esse homini voluptatem majorem, quam quæ mutuo ex amore percipitur. atque ita alte hanc mihi in animo sententiam infixit, ut ego ad ineptias usque delaberer, eatenus, ut Adonidis ac Paridis
me

me simillimum non esse dolerem: quibus propter formam, quemadmodum est in fabulis, contigit, ut misere amarentur. Sed torquebat in primis, ac supra quam dici aut credi potest dilacerabat & cruentabat cor meum obtrectatio crudelis & atrox, quæ etiam zelotypia dicitur; nimirum ægritudo ex eo, quod alter quoque potiretur eo, quod ipse concupiscerem. Quam id me male urebat! quantum mihi, in æmulum meum, odium concitabat, quod ne morte quidem ipsius placari posset! si quidem, sicut scriptum est in Canticis canticorum, fortis est ut mors dilectio; dura ut infernus æmulatio.

C A P. XVIII.

O Insensatum ac stolidum! quis me fascina-
verat, ut, relicta veritate, ad fabulas con-
verterer? quis palatum animæ meæ ita perver-
terat, ut solum illi dulcesceret, quod de foetida
limosaque carnis concupiscentia prodiret? quis
me ita immutaverat, ut foedum, impurum, iris
ac suspicionibus refertum amorem, pura; ju-
cunda, secunda, tibi que soli debita dilectione
mutarem? Si fieri mihi mutuam vellem in a-
more, quem potius, quam te, amarem, qui
diligis diligentes te, qui amare prior occupas,
qui non immutaris, qui temere ab amicitia
non abis? Si expeterem, qui ultro se mihi dede-
ret, quem potius quàm te eligerem, quia amore
amoris mei langues, qui dies noctesque, ca-
pillis rore conspersis, & cincinnulis guttis no-
ctium plenis, excubas ad ostium cordis mei,
& pulsas, & amatoris illis verbis clamas, A-
peri mihi, aperi mihi, soror mea, & sponsa,
formosa mea, columba mea?

C A P.

C A P X I X.

Sic ego, Domine, fornicabar abs te, atque ibam de amore in amorem, hoc est, de præcipitio in præcipitium, de abyſſo in abyſſum. Nam, quoties acrius vehementiusque curis ac solitudinibus opprimerer, quas amor habet adjunctas, ad eas propulsandas præclarum mihi hoc remedium comparaveram. Novo quodam amore veterem amorem, tanquam clavum clavo, ejiciendum depellendumque curabam. Quocirca nulla erat fovea, quo non irumperem; nullus laqueus, quo non induerer; nullum lutum, quo non immergerer, interdum etiam, ira aut libidine stimulante, circuibam civitatem; impudicarum domos, tanquam lanienas & cauponias, obibam ut canis: denique, non minus quam filius ille effusus ac contumax, cupiebam saturari filiquis porcorum; nec poteram.

C A P. X X.

Quid ergo erat reliquum, nisi ut ires ad ea, quibus, maxime apud me, te valere sentiebas? videlicet ad verbera atque flagella. Humilis nimirum animus ac servilis, nisi malo coactus, recte facere nescit. Sed, quo me gravius affligeres, percussisti matrem meam; vel potius percussisti me in matre mea dulcissima. Nam tu scis, Domine, quam ea fuerit cordi meo cara; cujus vitam vita mea redemisssem; longe enim erat æquius, illam vivere, quæ, jejuniis & orationibus tibi dedita, legem tuam custodiebat, quam me, qui nullam fere horam

horam vacuam flagitio abire sinebam. Attamen erepta est à te mihi, ploranti, clamanti, ac fidem tuam imploranti, ac multa & magna promittenti, si ab eo morbo periculoque ereptam eam mihi incolumem præstitisses. Sed tu non audiebas; irridebas etiam promissa mea, quæ omnia leves quæcunque auræ difflaturæ essent. Quos ea mihi luctus moriens, quos gemitus peperit! Erant mihi lacrimæ meæ panes die ac nocte: nec poteram inducere animum, ea carere, qua retenta facile ceteris rebus carebam. Quoties mane ac vesperi domum redibam, quoties prandium vel cœnam inibam, quoties cubiculum ingrediebar, attollebant se oculi, ex dolore demissi, velut expectantes eam aspicere: sed, expectatione sua decepti, se iterum demittebant, atque erumpebant in amarissimos fletus; neque erat ullus lacrimarum modus nec finis.

CAP. XXI.

Sed hunc tantum tamque acerbum dolorem dies ipsa primum lenivit, tum ab animo prorsus abstersit, & cum eo etiam promissa, quæ tibi feceram: & ego protinus ad ingenium redii. Quænam est ista pessimi atque durissimi cordis mei condicio, quæ pertinacia, quæque perversitas? non ignorabam, ob peccata mea eam à te mihi plagam inflictam; personuerant cordis mei aures tuis illis vocibus, Noli amplius peccare, ne deterius aliquid tibi contingat: multa etiam me facturum promiseram: sed vix à me flagellum removisti, cum in eandem vitam revolutus sum denuo. O meum cor durum, quod amore non flectitur; ingratum, quod

quod beneficio non vincitur ; adamantinum,
quod percussum non frangitur ; indocile,
quod admonitionibus non eruditur ; humile
& abjectum , quod sine verberibus non com-
mouetur !

C A P. XXII.

ITaque, exurgens in ira tua, gladium exeru-
isti, arcum parasti, sagittas emisisti, ac du-
plici me deinceps vulnere consauciasti ; uno
in corpore, altero, multo acerbiori, in animo.
Nam primo, cervix isthæc mea durissima, quæ
tibi inflecti nequibat, sanie illuc ex capite de-
fluente intumuit : tum, ex loci propinquitate,
adeo inflatæ sunt fauces meæ, ut libera respi-
randi facultas non esset, nec, concluso jam pene
ostio, aliquid fere cibi vel potionis illabi in
stomachum posset. atque hæc erat medicorum
sententia, ut, si vel pauxillulum ad id loci flu-
xionis accessisset, continuo præfocatus extin-
gueretur. Sed tu vere Dominus es, qui vulneras
& mederis, percutis & manus tuæ sanabunt.
Rem miram ; præter omnium expectationem
sanies illa, via sibi intra fauces facta, foras
erupit : qua eruptione, ingens colli ac faucium
tumor desedit. Itaque, primum interclusus spi-
ritus meare laxius cœpit, tum libere sicut an-
tea ferri ; atque eadem hora, collabentes jam
vires, cibo ac potione suffulsi. & , quanquam
saniei vis illa, cui ad exeundum aditus alii duo
aperiendi fuere, aliquot mihi mensium ne-
gocium exhibuerit, attamen opinione cele-
rius multo convalui.

C A P.

C A P. XXIII.

Quam magna est multitudo misericordiae tuae, Domine! quam ingens vis bonitatis! Nam, si me miserum, tot criminibus evictum, ac non me poenitentem, de corpore mortis hujus tum voluisses educere, & adducere tecum in iudiciũ, quid me futurum fuisset? Sine dubio nunc habitaret in inferno anima mea, & una cum ceteris improbis debita flagitiis ac sceleribus suis supplicia persolveret. At contumaciam peccatoris vide; obstinatum ad perseverandum animum aspice; resistentem tuae voluntati servum intueri: non tamen ad puniendum, sed ad salvandum; non ad feriendum, sed ad sanandum. Magnitudinem mali sentiebam, eam à te saviente mihi inflictam plagam intelligebam; de damnatione aeterna, nisi mihi interea prospectum esset, non dubitabam: attamen, sive perturbatione animi, sive stupore cordis oppressus, neque peccata confitebar mea, cum possem, cum meminissem, neque ea dolebam ex animo, quamvis multis cum lacrimis à te rogarem ut parceres: nam dolor ille, qui inerat, minime mihi suffragatus ad remissionem peccatorum fuisset, cum non eum meus in te amor eliceret, sed solum exprimeret praesentis periculi metus, non diuturnus magister officii; ut postea ipsemet sensi: nam, eo periculo defunctus, neque statim peccata confiteri, neque ad te converti, neque occasiones peccandi dimittere, neque mores emendare; sed diem ex die ducere, multa polliceri, & nihil plane praestare.

C A P.

T

te d
ac f
feri
ani
Ete
non
lati
diu
rer.
bita
nes
litas
tris
ritu
thal
lor
ma
exp
face
sece

E

ne,
ate
nigr
rece
sed
rens
mih
juffe

C A P . X X I V .

TV autem, gressus meos ac semitas meas diligenter notans, speculator perpetuus, ubi te diutius duci vides, intendisti in me arcum ac sagittas direxisti: quæ non corpus, ut antea ferirent, sed pertingerent usque ad divisionem animæ, compagum quoque & medullarum. Etenim rem cordi meo carissimam eripuisti, non ex improvise, aut brevi tempore, sed paulatim, ac multorum mensium decursu: quo diutius acerbiusque animi cruciatu distraherer. qui quidem cruciatus tantum habuit acerbitatis, ut ceteræ omnes superiores ægritudines ludus jocusque fuerint, præut hujus crudelitas quæ dedit. Quid multa? quod nec mors patris mei, nec damnum rei familiaris, nec interitus matris, quod neque tam multi tamque lethales corporis morbi potuerunt efficere, dolor hic animi, ex rei mihi carissimæ jucundissimæque jactura acriter vehementerque infixus, expressit; videlicet, ut veram tibi deditioem facerem, neque prolatarem, ut sæpius antea feceram.

C A P . X X V .

ERgo, per hunc modum flagellatus ac percussus à te, apprehendi disciplinam; veritus, ne, si exardesceret in brevi ira tua, perirem in æternum de via justa. Tu vero, quæ tua est benignitas, oblitus iniquitatum mearum, non recepisti me in numerum fervorum tuorum, sed in locum filii longe carissimi. Nam accurrens, cecidisti super collum meum, osculum mihi dedisti, ac stolam primam, quam proferri jusseras, imposuisti. Tum factum est gaudium
in

in cœlo, super me peccatore, pœnitentiã agente. Nam superiores conversiones meæ ad te, firmitatis parum habuerant; ac bene vivendi disciplinam voto magis ac voce, quam vita profectus eram. Tum multo magis quam antea cœpisti mihi dulcescere, dulcedo desiderabilis, voluptas amabilis, lætitia incomparabilis; adeo ut, si quando mihi necesse esset spectaculis publicis interesse, vel aliquem divitiis aut honoribus præditum cernere, vel si quando aliqua mihi spes dignitatum vel opum objiceretur, nausearet anima mea super cibis istis levissimis, qui esurientes non replent, sed inaniore, quam fuerint antea, dimittunt, nec sustinerem eos aspicere. te solum panem vivum, panem Angelorum, palato cordis mei suavem ac dulcem experiebar; te solum fontem aquæ vivæ sitiebam. Quotidie, pœnæ causa, corpus meum verberabam, sæpe etiam cilicio domabam; eleemosynas in pauperes, prout facultates meæ ferebant, erogabam; jamque eò amoris vinculo tibi devinctus videbar esse, ut auderem cum Apostolo tuo dicere. Quis me separabit à caritate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?

C A P. XXVI.

Quid? non te diligerem, amor meus? non in oculis ferrem? non omnibus rebus anteponerẽ, cui ita me carum esse sentirem, à quo tanta ac tam diligens, ad me quærendum, inveniendum, castigandum, reducendum, sanandumque, sine aliqua spe emolumentorum ac præmii, data opera esset? Quid multa? ita complures annos, & in his bonam florentis ætatis
meæ

meæ partem, tibi serviendo consumpsi, ut totus præ amore tui liquefcere diffuereque mihi viderer, neque existimarem, posse aliquam meo in te amori calamitatem incidere. Sed, qui se existimat stare, videat ne cadat. qui perpetua hostium obsidione premitur, non se tradat ocio ac securitati. qui undique ab infidiis expetitur, sui custodiam non remittat. Ille ego infelix, qui ita pulchre mihi videbar stare, ut dicerem, Non movebor in æternum, qui nullam præterea talem vim metuerem, qui universa spiritualia nequitia in cælestibus, in certamen contentionemq; vocarē, post multorum mensium dimicationem, tandem ad terram victus misere corruï. O casum horribilem! ô hominem miserum! ô Dei iudicia metuenda!

C A P. XXVII.

Iustus es, Domine, & omnia iudicia tua iusta sunt; & omnes viæ tuæ misericordia & veritas; & quis est, qui possit dicere, Cur sic facis? Sed liceat mihi, miserorum omnium miserrimo, peccatorum omnium teterrimo, quanta potest animi demissione ac reverentia, eorum, quæ, ita divina exigente iustitia, consecuta sunt, à te rationem exquirere. Ostende mihi, Domine, postquam mihi ignoveras, quam fuerint peccata mea, & scelera mea, quæ te ad iracundiam provocaverint; quodnam meum ob meritum, receptus in amicitiam tuam, ab eadem expulsus sum denuo? cur amovisti à me dexteram tuam, & passus es recidere animam meam in id lutum, unde eam extraxeras ne periret? Indica mihi, cur me ita iudices.

C A P.

C A P. XXVIII.

O Altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei! quam incomprehensibilia sunt iudicia tua, Domine! Verum, cum ad intima conscientiæ meæ cubilia penetror, atque omnes ejus latebras ac recessus exquiro, unum ibi delitescens invenio, cui præsertim hanc derelictionis tuæ causam assignem. Inerat, eo tempore, meo in animo ex rebus secundis concepta fiducia; qua elatus, tantos spiritus sumpseram, ut omnes, sicut antea dixi, invisibilium hostium copias, voce ac spiritu ipso, me difflaturum existimarem: neque poteram iis ignoscere, qui in semita mandatorum tuorum nequirent sine casu ac prolapsione consistere. Atqui hanc mihi fiduciam non levis quædam opinio, sed multæ magnæque rationes, ut mihi videbatur, tanquam radices, animo implicabant. primum, flagella iracundiæ tuæ, quæ me vehementer, ac supra quam dici potest, affixerant, illud mihi præteritæ vitæ odium concitaverant, ut, si minus voluntate virtutis, at similibus vel majorum incommodorum metu, omnem peccandi voluntatem abjicerem. deinde, adeo mihi novum, adeo supra omnem fidem videbatur, quod tandem ex illis fordibus emerissem, ut vix mihi ipse crederem, neque unquam tantum tuum beneficium mihi ex animo elapsurum existimarem.

C A P. XXIX.

HÆc duo in primis fiduciam meam erexerant, hæc alacritatem incenderant. Ad hæc
acce-

accedebant etiam alia, quæ stultam meam securitatem non mediocriter alerent. Etenim laudabilis vitæ consuetudo, qua veterem contrarium usum pene aboleveram, præterea ætas ipsa, ad quam perveneram, quæ facinora atque flagitia fugere facta magis quam sectari solet, quid aliud polliceri videbantur, nisi perpetuam animi firmitatem atque constantiam? Hæc mihi, fateor, majorem, quam par erat, securitatem pepererunt; hæc sensuum custodiam remittendam esse suaserunt; hæc memoriam fragilitatis humanæ, quæ, nisi perpetuis tuis auxiliis sustentetur, concidit, prope delerunt. At, quomodo ea mihi abs te auxilia deducere, nisi peterem? & quomodo peterem, nisi orandi studio flagrarem? Nam remissa atque oscitans oratio, ne ab homine quidem impetrare aliquid potest. Verum, orationis ardor magna ex parte refrixerat, quæque à me tibi preces offerebantur, eæ magis à suscepta quadam consuetudine, quam ab ardore animi prodibant. Quid mirum est igitur, si perseverantiæ donum non mihi contigerit, cui orandi studium, rem ad illud obtinendum propemodum necessariam, defuisse appareat?

C A P. XXX.

ECce, mihi judicia tua, Domine, antea abscondita, inquirenti se offerunt; ecce, vox tua in auribus cordis mei meam mihi negligentiam, oscitantiam, & stultam securitatem, quibus iram tuam merui, severe atque acriter objicit. Audio, Deus, auditionem tuam, & timeo; considero opera tua, & expaveo. O justa judicia tua, quæ similem noxiæ pœnam attribuunt,

B

buunt,

buunt, ut in suo quisque vitio plectatur, temeritas successibus adversis, negligentia damno, securitas subita vi impetuque sanciat, quique tibi supplex esse desierit, sine quo ne ad minimum quidem tempus salvi esse possumus, hostibus suis percutiendus, vulnerandus, occidendusque tradatur! Omnia igitur, quæ mihi fecisti, in recto iudicio fecisti, iudex justus & fortis; ut meo etiam exemplo discant homines, de propitiato peccato non esse sine metu, nec sensuum custodiam abjicere, sed cunctis diebus vitæ suæ tibi servire in timore, & exultare cum tremore.

C A P. XXXI.

MEa igitur culpa ab amicitia tua depulsus, nudus, inops, ac miser jacebam in luto, in quod rursum ipse me dederam; ad id solum à te sublevatus, quod casum meum intelligerem, & quo miseriarum devenissem, agnoscerem, neque illud, sicuti antea, me fugeret, qui ob id præsertim miser eram, quod miseras meas non sentirem, & anima mea in malis obstupesceret. Quod non leve tuum beneficium erat. Etenim spem dabat, me aliquando, tua ope, ex his malis elapsurum. Nam quemadmodum æger, morbo quamvis gravi periculosoque oppressus, propior est spei, quam desperationi, si mali magnitudinem sentiat: ita etiam peccator, quamvis vitiis omnibus cooperatus, non tenuem sanitatis spem affert, si infelicem suum statum mente animoque percipiat, seque sui misereat.

C A P.

C A P . XXXII.

Dolebam igitur, quod ego, qui quondam ad cælum usque ascendisse videbar, atque inter sidera tabernaculum vitæ collocasse, tunc in profundum abyssi, non tam meorum hostium vi, quam à mea prava cupiditate, projectus, in limo defixus hærerem, & non esset substantia. Et vere non erat substantia: nam limus, cui hærebam, nimirum iniquitas mea, inter ea, quæ subsistunt, numerari non debet: solæ rerum naturæ, quas tu formasti, quæque tibi laudes concinunt, hoc proprio signatæ nomine sunt; cætera, quæ à te non prodierunt, quæque à tuis laudibus abstinent, sicuti sunt peccata mea, absunt à ratione substantiæ longissime. Me miserum; nihil erat, quod à te distraheret, vel potius, quod me tibi inimicum redderet; attamen hoc nihil, ea vi præditum erat, ut ego, qui aliquid sum, quia tu me formasti, non ex eo egredi, quamvis eniterer, possem. O vanas hominum cogitationes, o stulta consilia! Nam, quæ major excogitari stultitia potest, quam, ob rem nullam, te divinam substantiam, fontem bonorum omnium, amittere, immo velle ad nihilum redigi? nam, quid sumus, cum à te recedimus? propemodum nihil. quid enim esse sine te possumus, vita nostra, vita cui omnia vivunt, & in qua omnes movemur & sumus?

C A P . XXXIII.

Hic nichilo, miser, artissimis nodis illigabar; immo, ab hoc nichilo gravissimis catenis

tenis illaqueatus trahebar in nihilum, & sciens prudensque ad interitum ruebam voluntarium; voluntarium, inquam, quia, nisi mea voluntas, ob peccatum infirmissima, assensionem suam præbuisset, non issem absque fortitudine ante faciem subsequens. O miserum & infelicem statum meum! acerbissimo servitutis iugo me premi sentiebam. quid multa? pudebat me; dolebam, ingemiscebam; neque liberum ab eo collum subtrahebam. Horrebam ac detestabar dulce illud amarum, unde peribam; & simul eidem avide inhiabam. Statuebam, pestiferum illud mortis poculum à labris meis dimovere; & simul cogitabam, quomodo in me illud ingurgitarem. meditabar, ea, quæ me tibi præeriperent, à me repellere; ac simul metuebam misere, ab eisdem ne desererem. adeant purissimæ consolationes tuæ, quæ superant omnem sensum; meque ad impuras ac, me ipso iudice, amaras voluptates convertebam. aridæ factæ erant siti fauces meæ; & cum paratum haberem unde biberem, nimirum te fontem aquarum viventium, ubi ita sitim explerem, ut non sitirem iterum, attamen lubebat confugere ad terram aridam, desertam, nullaque aquarum inductione irriguam.

C A P. XXXIV.

Quid hoc morbi est? tantane peccato vis inest, ut hominem, sibi addictum, tam acerbe ac crudeliter habeat, ut hac illac distractum, quocumque libeat, tanquam pecudem attrahat? Sed tu, Domine Deus meus, qui etiam in ira misereris, cogitationes mihi quasdam immittebas, quas si apprehenderem, educeres
de

de tribulatione illa animam meam. Etenim nunquam facta est mihi in pace amaritudo mea amarissima, sed sollicitum semper animum cura atque timore complevit: ipsaque voluptas, cum aderat, redundabat luctu atque mœrore; tum testimonio conscientiae, quæ acri semper morfu animum exedit; tum metu iudicii tui, quod est formidabile; tum horrore pœnarum, quibus obstringerer; quæ futuræ sunt maximæ & æternæ.

C A P. XXXV.

Sed quæ mihi utilitas in his omnibus, si, adhuc jacens, non sublevabar, afflictus non recreabar, vincetus non solvebar, mortuus in vitam non revocabar? Quam misere timebam ne omnem de mea salute memoriam funditus ex animo ejecisses! Quam verebar, ne, à te sublevatus in altum, eodem quo Lucifer casu corruissem! qui quidem ascendit in montem sanctum tuum & in tabernacula tua Angelus, & in infimū terræ locum prolapsus est Diabolus. quā metuebā, ne me abriperet Tartarus, atque intra sua viscera, nunquam evomendum, impelleret! Hei mihi, dicebam, Domine; à iudiciis tuis timeo; à facie peccatorum meorum contremisco, quæ ad justissimum ac severissimum tribunal tuum dicunt contra me testimonium. Vide, Domine, & considera, quoniam tribulor; respice in me, ac miserere mei, quoniam defecit spiritus meus.

C A P. XXXVI.

IN hæc fere verba, aut his similia, effundebam in conspectu tuo orationem meam; qua

te suppliciter exorabam, ut, iniquitate relicta, ad iustitiam remigrarem. Sed non proficiebam, non impetrabam. Neque id tua culpa sed mea. nam, ubi aderat illud, quod me à te distractum habebat, sive ejus consuetudine delinitus, sive occasione repugnare non audens; voti oblitus, me illi dabam, tanta animi cecitate, ut te mihi præsentem esse non animadverterem, sed malum coram te facerem; coram te, inquam, ante me clavis cruci affixum. Quid loquar, probe tu nosti, cui delicta mea non sunt abscondita. Qua in re carnificum tuorum immanissimam atrocitatem atque savitiam, longo intervallo, retuli, qui exquisita illa supplicia, acerbissimosque dolores, quibus afficiebaris, deridiculo habentes, supra dolorem vulnerum tuorum addebant. O scelus, ô flagitium, ô portentum ad inferos exportandum! quamvis nulla apud inferos par ejus meritis pœna reperiatur. Tu, manibus ac pedibus cruci affixus, ante me aderas; ego manus expeditas, ac pedes veloces, ad sanguinem effundendum, habebam. tu, spinis redimitus, gemebas; ego rosis coronatus ridebam. tu, enectus siti, deficiebas; ego repletus vino madebam. tu, cum clamore & lacrymis te ipsum Patri offerens, animam exhalabas; ego, gurgite flagitiorum immerfus, de corde nequam ac de ore impuro voces nequissimas evomebam.

C A P. XXXVII.

VBi erat, Domine, furor tuus? cur non in me totus effundebatur? ubinam sagittæ tuæ latebant? cur non omnes ab arcu iracundiæ tuæ in me unum dirigebantur, quo, meo
 exem-

exemplo, discerent homines, quid sit periculi, Deum contumeliis afficere? Sed, quæ te misericordia, ut pro crucifixoribus tuis exorares, adegit, eadem, ut mihi, malum coram te facienti, parceres, impulit. At ego inventus sum crucifixoribus tuis longe deterior: nam illi à notitia divinitatis tuæ aberant; si enim te cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent: at ego te, Deum verum, de Deo vero genitum, in utero virginis conceptum sine virili semine, crucis patibulum subiisse credo, atque profiteor. Sed, qui paratus eras, illis ignoscere, si pœnitentiam egissent, idem paratus eras mihi parcere, si in spiritu humilitatis, & in animo contrito, meum improbissimum factum detestarer.

C A P. XXXVIII.

NEquè illud postea, ad me reversus, non improbabam; immo, ejus magnitudinem cum animo reputans, dolebam, flebam, clamabam, Quid feci miser? quid commisi? itane projectus fui ad audendum? peccavi peccavi, Domine; miserere miserere. & erat mihi dolor meus in conspectu meo semper. neque tamen recedebam à via mea mala; quia nondum id à te impetrabam; nondum te propitiò placatoque utebar. O infirmas hominum vires, inanesque conatus! quam bene de se David, suæ conscius infirmitatis, agebat, Quis consurget mihi adversus malignantes? aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem? Incipiebam ad te reverti, sed statim à cupiditate mea revocabar; conabar exurgere, sed statim meo oppressus pondere deprimebar ad terram;

ram ; incitabam , impellebam voluntatem meam ad volendum, ad currendum, at illa votis meis non respondebat. nam quod volebam bonum, hoc non agebam ; quod oderam malum, illud faciebam. quod ideo mihi evenire, ipse etiam sensi, ut meo exemplo discerem, diabolicis suggestionibus non ita facilem ad me aditum præbere, neque eo me præcipitem dare, unde non sit mihi liberum, cum velim, exire.

C A P. XXXIX.

VErum, cum hoc tam grave tamque severum animadversionis genus ab ira indignationis tuæ in me prodire non ignorarem, ex omnibus medullis & intimis cordis mei has tibi preces & supplicationes edebam : Ut quid Deus recessisti longe, despicias in opportunitatibus, in tribulatione ? obsecro, Domine, ne obliviscaris in finem ; respice in adiutorium meum, cum sit nemo, qui me possit eruere de lacu miseriæ, & de luto faciis, ubi totis animæ vestigiis inhæreo, nisi tu Deus virtus salutis meæ : quod si me dereliqueris, quo confugiam ? unde auxilium expetam ? ab hominibus ne ? à meisne viribus ? satis jam satis meo malo didici, quantum sit in illis firmitatis ac roboris ; nam cum, eisdem confisus, sursum ad te niterer, non tam ascensum mihi paravi, quam ruinæ periculum struxi. quamobrem bonum est mihi, adhærere tibi, ponere in te Deo meo spem meam ; ad quem nemo potest venire, nisi tu ipse traxeris eum : trahe igitur me post te ; curram in odorem fragrantis misericordiæ tuæ : recordare, cujus sim condicionis
atque

atque naturæ; nam, de immundo conceptus
femine, pronus sum ab adolescentia ad ma-
lum: reminiscere figmenti, unde componi-
mur; quod nisi tua vi retineatur, sponte sua
ad ruinam & interitum tendit, & descendit in
infernum, quasi lapis.

C A P. XL.

Ita ad te, Domine, orabam. Sed adhuc per-
severabat contra me furor tuus; adhuc scri-
bebas contra me amaritudines, & consumere
me volebas nequitiis ac foeditatibus meis. Ita-
que, oppressus amaritudine, dicebam in cor-
de meo: Oblitus est Deus; avertit faciem suã,
ne videat: quousque tandem mihi irascetur?
quousq; me sibi inimicum habebit? Me mise-
rum; quam verebar, ne ad me tua vox illa per-
tineret, Quæretis me, & non invenietis, clama-
bitis & non exaudiam. Ecce ego miser vultum
tuum exquirebam, & non inveniẽbam; auxili-
um implorabam, & non obtinebã. Sed quam-
vis à doloribus mortis oppressus, & à pericu-
lis inferni circumventus, non animum de-
spondebam, non spem abiciebam, sustentatus
fiducia benignæ misericordiæ tuæ, quæ oppor-
tune importune obsecrata, dabit mihi peten-
ti, dicebam, tres panes, quos anteponam ani-
mæ meæ avidæ atque famelicæ, quæ peregrin-
atur à Domino, in hospitio hujus mortalis &
corruptibilis corporis; videlicet, veram pec-
catorum meorum contritionem, simplicem
atque humilem eorundem confessionem, &
plenam ac cumulatam satisfactionem; quæ
etsi non dabit mihi, surgens, eo quod amicus
ejus sim, propter improbitatem tamen me-

am surget, & dabit mihi quotquot habeo necessarios.

C A P. XLI.

Confortabat etiam cor meum, ad te sustinendum, quod in Euangelio legissem, remissionem peccatorum, tanquam vi & precario, tibi esse extorquendam è manibus; cum dixisses tu ipse, Petite & dabitur vobis, quaerite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis; omnis, enim, qui petit, accipit, & qui quaerit inuenit, & pulsanti aperietur. & alio loco dixisti, Regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Ex tuis igitur salutaribus monitis atque praecipis, adstabam ad fores misericordiae tuae quotidie; pulsabam, clamabam, non tam voce, quam cordis affectu: & cum non audires, vim denunciabam, &, Nisi, aiebam, mihi fias obnoxius, ad arma profundissimae humilitatis accurram; pugnabo, vim afferam, neque antea molestus esse desinam, quam, si non amicitia, odio quidem certe & importunitate, exprimam à te incolumitatem & salutem animae meae. Neque peccata quae feci, neque injuriae, quas piissimae majestati tuae omnibus diebus vitae meae imposui, retinebunt me, quo minus ad thronum gratiae tuae accedam, & , novo quodam modo reus, non inficiet peccata mea, sed singula ante te in amaritudine animae meae confitear, ut misericordiam consequar, & gratiam inueniam in tempore opportuno.

C A P.

C A P. XLII.

Quod eò à te prolixius, in lacrimas fusus, orabam, quia jam meà me nequitia fastidium ceperat; cujus jucunditates amarissimis offensionibus inquinabas, neque ullam unquam voluptatem liquidam ac puram illabi in animum sinebas. quod mirum videri non debeat in istis tetrìs ac limosis carnis oblectamentis. immo, ex eorum cœno scatebant jugiter vermes, qui acri animum morfu corroderent, neque partem aliquam quietis capere sinerent; unde intelligerem, quam miserum & amarum sit, dereliquisse te, fontem omnis dulcedinis ac suavitatis. Alienabat me etiam ab iis dolor summus, & afflictio spiritus, ex eo contracta, quod mihi veniret in mentem earum cœlestium epularum, quarum olim pinguedine saginatus erumpebam in laudes dulcissimæ caritatis tuæ: quas cum pabulo porcorum conferens, quo tum saturari cupiebam nec poteram, præ dolore sentiebam viscerum meorum mihi partem abrumpi. Neque tamen, his cogitationibus stimulatùs ac confossus, pedem ex illo cœno referebam, neque dicebam, Surgam, & ibo ad patrem meum & dicam illi, fac me sicut unum de mercenariis tuis, qui abundant in domo tua panibus: quia auxilium gratiæ tuæ non aderat. Illud vero erat mirandum, quod ex vetere mea consuetudine non cessabam, pauperum tuorum inopiam elemosynis sublevare, neque intermittebam, semel à me susceptum, te quotidie deprecandi, meque verberandi, morem exercere; cum sæpius audissem, atque ipse etiam legissem, quod si distribuam in cibos pauperum omnes faculta-

tes meas, & si tradam corpus meum, ita ut ardeam, caritatem autem non habeam, nihil mihi prodest.

C A P. XLIII.

Sed tu, dulcis ac rectus Dominus, hos mihi tanquam funiculos esse relictos voluisti, unde, te auxiliante, ex limo, in quo hærebam, extraherer. Etenim, pro tua summa ac singulari pietate, diutius non es passus elongari à me auxilium tuum; sed demum mihi illud large copioseque attulisti. O Domine virtutum, qui facis mirabilia solus; ô pater misericordiarum, qui misereris omnium, & nihil odisti eorum, quæ fecisti; adjutor meus, consolator meus, salvator meus, si mihi sint ora centum, si linguæ centum, non hominum sed Angelorum, nunquam assequi dicendo possim, quas tu fecisti bonitates ac miserationes cum seruo tuo nequissimo ingratiſſimoque. sed quamvis indifertus ac rudis, quamvis pene infans & elinguis, attamen labia mea non prohibebo, quo minus, quantum in ipsis est, de corde pleno ac pingui eructent mirabilia tua, & cantent in populis gloriam tuam.

C A P. XLIV.

ERgo, cum iterum, mea culpa, jacerem nudus, inops, ac cæcus in sordibus meis, postquam commotus sum à te, ut infelicissimum meum statum agnoscerem, & horrerem, ut auxilium peterem, ut ad preces supplicationesque confugerem; immo, cum tu cordi meo suspiria, gutturi gemitus, oculis lacrimas dares,
cum

cum tu os meum aperires, cum voces ac verba suppeditares, quibus te ad misericordiam provocarem; demum, ut occeperam dicere, à te adjutus sublevatusque surrexi. Etenim extendisti manum dexteram tuam, extraxisti de profundo miseriæ peccatricem animam meam, quæ te reliquerat. O immensa pietas! ô inæstimabilis caritas! ô prædicanda benignitas! eatenusne parcendo miserandoque processit divina bonitas tua, ut ingratiſſimum meum animum, qui, tot tantisque à te beneficiis affectus, injuriam pro beneficio, odium pro amore rependerat, ex carcere mortis eriperet, & in gratiam amicitiamque reciperet? nam, quid nequius, quid deterius, quid prodigiosius excogitari eo homine potest, qui venam aquarum viventium foetidæ paludis cœno, panem Angelorum bestiarum cibo postposuit? Sed tu, horum omnium oblitus, fecisti mecum, non ex merito iniquitatum mearum, sed secundum multitudinem miserationum tuarum.

C A P. XLV.

Avgebat & cumulabat supra modum delictum meum & injustitiam meam, Domine, quod alias mihi, in eundem miseriæ locum adducto, opem tulisses, ignovisses, & peccata omnia dimisisses. O ingratum hominem ac nequam! parumne fuerat, quod semel in luto iniquitatum mearum computruissem, ex eoque, te miserante, emerissem, nisi me iterum in illud ingurgitarem? O servum improbum, & æternæ crucis supplicio dandum? nonne satis superque fuerat, semel didicisse, quam miserum esset ligatis manibus ac pedibus, hoc

est, amissa facultate surgendi, in luto facis hæ-
rere, nisi rursus me eidem, majoribus impli-
catum laqueis, detinendum tradidissem! cur
igitur tantum in me scelus admisi? cur tene-
bras magis, quam lumen, amavi? cur vincula
potius, quam libertatem, optavi? nisi quia vul-
tus tui lumen meis ab oculis abfuit. avertisti
faciem tuam, & incidi in foveam, quam inimi-
cus meus viis meis perduxerat.

C A P. XLVI.

Sed nunquam profecto à te desertus dereli-
ctusque jacuissem, nisi te prior antea dese-
ruissem. At fuerit hoc nequitia, improbitatis,
stultitia, furorisque mei; verum tua singula-
ris humanitas, amor, atque benignitas, omni-
um ad se oculos attrahat, omnium mentes al-
liciat, omnium voluntates accendat, denique
omnium linguis ac cordibus hæreat: quæ qui-
dem caritas ac benignitas, ad ferendam mihi
opem, & ad erigendum, de stercore flagitio-
rum, pauperem foedissimum, contemptissi-
mum, desperatissimumque, decurrit. In quo
illud præsertim à te spectatum existimo, ut o-
stenderes, & nobis, & populo qui nascetur,
divitias misericordiae tuæ. Nemo igitur pec-
cator, quamvis omnium mortalium profligatissimus
perditissimusque, desperet, sed confidat; nemo
animam abjiciat, sed erigat. Ego vero, in quem
tam multa & magna edita sunt, gratias ago tibi,
Domine Deus salutis meæ, miserator meus,
salvator meus, liberator meus: gratias, inquam,
tibi ago, quantas maximas possum, pro omnibus
miserationibus tuis; atque humiliter supplico, ut confir-
mes

mes quod operatus es in me , ac tantum tuum beneficium esse mihi perpetuum velis , ejusque memoriam meo ex animo nunquam excidere.

C A P . X L V I I .

Quo tuo auxilio , ut cum maxime , mihi opus est. Etenim , ob recentem casum , in tuis castris , ex veterano prope factus sum tyro , ex aliorum duce miles gregarius ; & , tanquam incipienti , mihi illud dici potest , Fili , accedens ad servitum Dei , sta in iustitia & timore , & præpara animam tuam ad tentationem. Undecim igitur menses , plus minus , per limosas voluptates longe à viis tuis evagatus , ac denuo à te revocatus in cursum , jam non ex occulto , ac de insidiis , ut antea , sed palam & aperte oppugnabar à rugientibus præparatis ad escam , tanta vi , quantam vix cuiquam eorum factam esse arbitror , qui in exemplum patientiæ atque constantiæ leguntur. Etenim inimicus meus , multo mihi quam antea infestior , omnia ex infernis sedibus spiritualia nequitæ agmina in meam perniciem adduxit. Nunquam , si hoc fas est dictu , populo tuo Israel cum Philistæis aliisque barbaris nationibus tanta res fuit , quanta mihi erat cum infernis monstris prodigiisque contentio ; quæ eo iratiora & infestiora ad me redibant , quod sciebant , modicum sibi tempus reliquum esse. Pessimus & antiquissimus serpens insidiatur calcaneo meo : videlicet contaminare mihi nititur extremum tempus ætatis ; cui calcaneo si possit venenatos dentes infigere , totum corpus veneno suo se corrupturum

rum non ambigit; hoc est, omnes ætatis meæ annos in eandem perniciem attracturum, atque æternæ damnationis sententiæ subjecturum. quod si illi ex sententia ceciderit, quid me fiat? jam tot anni, tibi serviendo exacti, tot labores initi, tot pericula adita, tot penæ ad impetrandam peccatorum veniam à me ultro susceptæ, quod ad meam salutem attinet, in irritum recident, vel, me damnato, aliorum utilitati & commodo cedent. Obsecro, Domine, non feras, non patiaris, non finas.

C A P. XLVIII.

ITa igitur meus improbissimus hostis aggressus est oppugnare propositum meum: (quod non tibi narro, qui pugnae spectator aderas, ac mihi virtutem ex alto suppeditabas: sed Ecclesiæ sanctorum, quibus ad impetrandam peccatorum veniam deprecatoribus utor.) Erat mulier quædam vidua, cujus amore olim exarseram: hæc, sive benevolentia, ut ipsa præ se ferebat, sive utilitate, quod est verius, adducta, summa vi coepit à me conjugium meum expetere: ac veteris amoris fiducia, tantum animi ad audaciam sumpserat, ut non dubitaret me invito, domum meam ingredi, mihi-que, remotis arbitris, votum suum exponere, ac primo precibus, atque, ut mos est mulierum, lacrimis uti, tum amorem quendam ardentissimum simulare, deinde omnes ad me capiendum blandicias & illecebras adhibere. Hæc, hæc inquam, à meis teterrimis hostibus opera dabatur in primis, neque enim erant obscuræ illorum insidiæ, ut me his artibus ad nequitiam adducerent. Postremo, cum nihil ea
pro-

proficeret, ad minas, ad vim confugere, ac, se nunquam me deserturam, dicere: & quoddam quasi vinculum futuram, quo perpetuo constrictus in libertatem nunquam egrederer.

C A P. XLIX.

EGo autem, cum mihi molesta esset, inducbam me cilicio, & convertebam orationem meam ad te Domine, & toto cordis impetu clamabam, ut non traderes bestiis animam, confitentem tibi, neque animam pauperis tui oblivisceris in finem. Et, quo illi vehementius obstarem, opponebam amorem in te meum, cui nullam unquam illaturus essem injuriam. Hoc audito, tanto illa magis instare, ut se uxorem ducerem: non enim amorem tuum conjugalis thori caritatem excludere, sed cum ea posse societatem inire: se quoque una mecum in eisdem ædibus cælibem vitam acturam: nihil enim cupere, nisi cum homine sibi carissimo individuum vitæ societatem exigere. Atque ita mecum acute, ita prudenter, de legibus connubialibus, de voto castitatis, quod conjugium admitteret, quod eo obstrictus solvi posset, disputabat, ut jam mihi, non cum indocta & imperita quadam muliercula, sed cum præstanti eruditoque Theologo videretur esse contentio.

C A P.

C A P. L.

A T postquam me constanter à re uxoria abhorrentē videt, neq; ejus dictis acquiescere; quo saltem pudore deterritum in suam sententiam perduceret, dicebat, menon aliquo tui respectu ac reverentia, sed hominum existimatione metuque, ab uxore ducenda refugere; quod nimirum puderet, pauperem, ignobilem & indotatam, uxorem accipere, præterea nimis misere metuerem, ne in reprehensiones amicorum, & iram propinquorum incurrerem. Sed laterem lavit: nam mihi fixum ac deliberatum erat in animo, non alio amore calere, quam tuo, neque aliis amplexibus circumplicari, quam tuis. nam bonum est homini, mulierem non tangere; & qui sine uxore est, cogitat quæ sunt Dei, quomodo placeat Deo; qui autem matrimonio junctus est, cogitat ea, quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori. Sed quomodo absque tuo singulari auxilio possum abstinere à carnalibus desideriis, quæ militant adversus spiritum? quæ desideria ab utero matris meæ mecum allata, vitio depravata consuetudinis pene in immensum excreverunt. Tu nosti, Domine, infirmitatem meam; neque eadem ita multum à notitia mea sejungitur. Sunt quidem apud me virtutis quidam stimuli ac probitatis, sed major est libido voluptatum ac vitiorum: est quædam propensio ad bonum, sed longe major est inclinatio ad malum. quo factum est, ut, toties à te misericorditer erectus sublevatusque, prolaberer. & nunc quidem sentio aliam legem in membris meis, repugnantem legi tuæ; quo perpetuo periculo-
foque

foque confictu hac illac distrahor , ac semper
in pejorem partem rapior.

C A P . L I .

HEi mihi , quam metuo rebus meis ! quam
vereor , ne demum ad pejorem partem vi-
ctoria redeat ! Vide , Domine , quoniam tribu-
lor ; surge , quare obdormis ? accelera , ut eri-
pias me , Deus salutis meæ . O diverse distra-
ctum animum meum ! hinc metus abripit , il-
linc securitas retinet ; hinc dolor excruciat ,
illinc delectatio demulcet ; corripit me timor
mortis ac terror , & simul capiunt illecebræ
voluptatum , propter quas solum mors est hor-
ribilis ac metuenda ; statuo odisse cuncta quæ
oderis , teque summum bonum super omnia
diligere , & simul sentio , tacita me cum iis a-
micitia conjungi , quibus inimicitias renun-
cio ; cruciat me vitæ nequiter actæ recordatio ,
& simul pravus usus ad eandem vitæ consuetu-
dinem attrahit . Hei mihi , quid me fiat ? quod
horreo amplector , quod fugio persequor , cu-
jus me pudet , ipsum plane delectat . si me sus-
tines , adsto ; si deseris , corruo ; si trahis , sequor ;
si linquis , redeo ; ad bonum tardus , ad ma-
lum velox invenior ; ad probitatem , repugnante ingenio , nitor , ad vitia libidinis , naturali
impetu feror : & , quemadmodum , qui ad-
verso flumine navigant , si inhibuerunt , regre-
diuntur intermisso impetu pulsusq ; remorum ;
ita etiam ego , sursum ad te nitendo , si dili-
gentiam remitto , fere præcipiti lapsu revolvor ,
quo naturalis inclinatio propellit .

C A P .

C A P. LII.

ECce autem, cum infelix ego homo deberem, omiſſis ceteris ſtudiis & cogitationibus, id unum agere, id unum meditari, ut tibi placerem, amor meus, mea voluptas, meæ deliciae, mea amœnitas, ut, bonis operibus operam dando, male tranſactum tempus, ut ait Apoſtolus tuus Paulus, redimerem, me nova cupido, vel ſtultitia potius, inuafit: ut, edito aliquo opere, celebre meum nomen, ſi poſſem, efficerem. O inanes meas cogitationes! ô ſtulta conſilia! Nonne, ſi mihi cordi erat, meum nomen in omnem æternitatis memoriam propagare, ea via niti debebam, quam, ad veram gloriam, rectiſſimam eſſe didiceram? nimirum, ut peccatis animum exuendo, ac virtutibus exornando, juſtitiam amplecterer, diligerem, colerem: quod, ut præclare Vates ille cecinit, qui tibi erat in amore atque deliciis, ſolus in memoria æterna futurus ſit juſtus. Cum igitur, hoc tam inani nominis mei propagandi ſtudio flagrarem, non fuit conſilium, grave ac ſeverum aliquod opus dolare atque perficere, quod ſolidam atque utilem fidelibus tuis doctrinam contineret, vel quod oſtenderet, quomodo poſſent hic homines tibi placere, ſed ad fabulas animum converti, atque commenticiam quandam civitatem effinxi, in qua multa, partim levia, partim ridicula, partim etiam flagitioſa agerentur: quod verebar, ſi de rebus ſeriis, videlicet de rebus bonis aut malis, expetendis aut fugiendis, honeſtis ac turpibus, utilibus aut inutilibus, de juſtitia, de continentia, de

de prudentia, de pietate, de ceteris virtutibus, contrariisque vitiis, libros confecissem, ne lectores, indicibus eorum perterriti, quod essent de rebus pervulgatis atque molestis inscripti, ab eorum lectione absterrentur, aut libri illi, in infinita voluminum turba, quæ de rebus illis doctè, ornate, copioseque loquuntur, latitarent; vel, si comparerent, nemo eos vellet aspicere, nec prorsus attingere. Verum, cum me conscientiæ morsibus pervelli sentirem, (nunquam enim sum à te omnino desertus, rex meus & Deus meus,) ac tacite mecum loquereris, non esse æquum, tempus, ad tibi serviendum, atque ad salutem meam in tuto collocandam mihi concessum ac traditum, iis ineptiis scribendis largiri, quæ nullam mihi utilitatem, ceteris etiam damnum & offensionem, afferrent; cum, inquam, his vocibus compellarer, ita eram impudens, ita stultus, ut mihi persuadere conarer, posse me etiam per hanc rationem, agris animorum animis mederi; non enim inutile ac reprehensione dignum habendum esse illud opus, quod communia hominum vitia in legentiū oculis prope defigeret, eosque peccati turpitudine inspecta, à vitiis ac sceleribus avocaret. Sed re vera mihi ipse blandiebar, ac vanitati ambitionique honestissimam virtutis personam imponebam. Nihilo minus tamen, opere perfecto absolutoque, coepit me facti poenitere; ac temporis etiam jacturam, honestioribus laboribus suscipiendis, sarcire sum conatus. Quin etiam, subito quodam divini tui amoris impetu abrepto, factus est mihi liber ille anathema; rejectusque in angulum, tanquam in carcerem, aliquandiu ibi pulvere situque contabuit. Sed, die
que-

quodam, cum ego sermonem cum homine mihi amicissimo haberem, incidit mentio de libris, atque, eum esse apud me libellum, aperui, pluribus fabulis facetiisque refertum, qui, suo lepore, posset cujusvis ad se legentis animum rapere. Exarsit ille cupiditate incredibili, ejus inspiciendi; ac petere à me opere maximo coepit, ut ejus sibi legendi copiam facerem: nam fieri posse, si talis esset, qualis à me describeretur, ut sine ullo meo sumtu, typis ab aliquo mandaretur. His auditis, continuo me pristinus propagandi nominis ardor arripuit; ac statim meo cum libro in gratiam redii, extractumq; è tenebris, homini tradidi. Quanto melius mecum esset actum, si id illi factum contigisset, quo plures scriptiones meæ, quibus oculum meum honeste oblecto, interierunt! nimirum, ut vel discerptus esset, vel traditus flammis. At ille, cum multos menses per manus hominum volitasset, se demum in celebrem urbem quandam pervenisse cognovit, ubi à mercatore quodam exceptus, ac liberaliter habitus, delatus est ad externos. Sed, cuinam, Domine, hæc narro? tibine, cui aperta sunt omnia, quique tum cogitationes illas meas inspiciebas irridebasque, quoniam vanæ essent? Minime; sed servis & amicis tuis mea vulnera detego, qui te orent, ut sis propitius. Iam fere biennium, à meo stulto consilio & vana cogitatione, deflexerat; nec liber, nec à mercatore literæ veniebant, quæ quidquam de libro indicarent. quamobrem periisse eum existimans, (nam ejus exemplum apud me domi nullum reliqueram,) gaudebam; atque in eam etiam opinionem adducebar, ut crederem, ejusdem interitum, divina tua providentia contigisse; quod nolles, quid-

quidquam extare, quod aliquid mihi de tuo amore gratiaque detraheret: cum mihi ex improvviso affertur, librum, multis jam mensibus impressum, in meam patriam delatum fuisse, ac multorum manibus teri. Sed, cum inquirerem, quænam de eo esset hominum eruditorum sententia, inveni, pessime eum apud omnes audire; non quidem, quod stylum attingat, nam eum satis ornatum elegantemque existimari; sed quod ad res spectet, quæ in eo narrantur; quæ essent partim turpes, partim perniciosæ, vel quod mores corrumpere, vel quod famam multorum læderent, vel quod Reipub. decus dignitatemque minuerent. quæ obrem multi erant auctores iis, apud quos summa rerum reciderat, ut famosi libelli reus efficerer. recte an secus, nihil ad hoc tempus. illud mihi dolet, illud me cruciat, illud male me habet, quidquam ab ingenio meo prodiiisse, in quo ita aliqui offenderentur. Hæc sunt mala, in quæ me, partim Adæ peccatum, partim mea culpa, conjecit. Ecquis me liberabit de corpore mortis hujus, nisi tu Deus, salvator meus? Ecce, ego ante oculos tuos culpas meas defero, infirmitates aperio, vulnera detego. Hoc autem pro certo habet omnis, qui te colit, quod vita ejus, si in correptione fuerit, ad misericordiam venire licebit: non enim delectaris in perditionibus nostris. vide, Domine, humilitatem meam & laborem meum; & quia, ex me, nequeo sine casu ac prolapione consistere, quoties tu me jacentem videris, subleva, cadentem sustine, infirmum recrea, afflictum consolare, manus dissolutas conforta, genua debilia roborata; impera Angelis tuis de me, ut custodiant me in omnibus

viis meis, ut insidias pellant, laqueos infringant, lapides tollant, iter explanent, quò demum ad te sine errore & offensione perveniam.

C A P. LIII.

AT, si tibi mea salus cordi est, dulcis ac rectus Dominus, jube deprecor, ut ad defensionem meam excubent duo illi propugnatores longe fortissimi, quibus præsertim defendentibus, carnis desideria conticescunt, nec adversus spiritum commovere se audent; timor nimirum tuus, & cor contritum & humiliatum. Eia age, piissime ac misericordissime Domine; quoniam ita es propensus ad ignoscendum iis, qui amaro sunt animo, ne confundas me, obsecro, sed facias mecum secundum mansuetudinem tuam. ac primum confige timore tuo carnes meas: deinde largire mihi, ex memoria peccatorum meorum, intimum animi dolorem, ac veram cordis contritionem; qui dolor ita sit summus, ut à spe veniæ consequendæ non deseratur, cujusmodi fuit Iudæ proditoris tui pœnitentia; ita intensus, ut nullam ex me talem vocem eliciat, qualis audita est ab eo, qui misericordiæ tuæ, cujus non est numerus, certos fines præfiniens, dicebat, Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear; neq; impius intelligebat, quam benignus sis, ac præstabilis super malitia, & quod nulla peccatorum tanta vis est, quæ, in immensum miserationum tuarum pelagus influens, non ab eodem excipiat absorbeaturque.

C A P.

C A P . L I V .

HAc igitur spe erectus ego infelix homo, omnium, quos terra sustinet, sceleratissimus, genibus humi positus, ad misericordiae tuae pedes advolvor, orans atque obsecrans, ut sis mihi adiutor, atque operi manuum tuarum porrigas dexteram. Absolve, Domine virtutum, absolve opus, quod inceperas, intermissum odio & malignitate eorum, quorum omnis opera in eo labefactando destruendoque consumitur. ne patiaris, aedificium, tibi excitatum paratumque, draconum, serpentium, leonum, atque omnis generis ferarum, usibus cedere. non permittas, tot ingentia tua beneficia, tot labores, tot anteaestae meae vitae fructus in irritum cadere. ne, quaeso, hanc illis voluptatem objicias, quibus nihil est antiquius, quam me in eandem cum ipsis ruinam attrahere. Audivi de quibusdam maximis peccatoribus, quod, tuo munere immutati, repente summorum Sanctorum merita exaequassent: adscribe me ad illorum numerum: vel, si non est mihi fas, tantum optare, saltem ex improba atque execrabili peccantium turba in postremum servorum tuorum numerum transfer; ut, tibi immutatus, Davidicum illud cantem: Nunc coepi; haec mutatio dexteram excelsi.

C A P . L V .

ID si tuo munere impetravero, ac duobus illis defensoribus, quos dixi, munitus ero, quamvis consistant adversum me castra, non timebit cor meum; quamvis exurgat adversum

C

me

me prælium, in hoc ego sperabo. nam scio, fore mihi foris pugnas, intus timores: scio, rem mihi fore cum inimico valentissimo, cum adversario acerrimo; qui jam jam aderit armatus, iratus, & assumet secum septem spiritus, nequiores se, ac reversus novam pugnam dabit, ferocius aggredietur, eoque nitetur irrumpere, unde deturbatus excessit. Sed quid improbus mihi nocebit, si custos aderit timor tuus, Domine, ac de peccatis, in te commissis, dolor perennis? Immo fortiter ejicietur, ferietur, in fugam vertetur. Quod si etiam cor meum & anima mea suavissimi amoris tui flamma succensa flagraverit, ita ille perterretur, ut ne faciem quidem meam sit passurus aspicere. Da mihi igitur, ut te metuam, ut te diligam, amor meus, fortitudo mea, lumen oculorum meorum; sed ita te metuam, ut metum hunc, non humilis & fracta timiditas, sed ingenua ac liberalis reverentia commoveat; ita te diligam, ut meum in te amorem non aliquid in celo vel in terra conciliet, sed tu ipse solus obtineas, qui es amor verus ac certus, dulcedo ineffabilis, spes neminem fallens.

C A P. L V I.

HÆ sunt viæ meæ pravæ atque perversæ, quas longe à viis tuis ambulavi, omnibus fere diebus vitæ meæ. Ecce, vitam meam annunciavi tibi; posuisti lacrimas meas in conspectu tuo: ac tribularer, nisi scirem miserationes tuas, Domine, qui dixisti, Nolo mortem peccatoris, sed ut magis convertatur & vivat.

Pecca-

Peccavi, Domine, peccavi, & malum coram te feci. non inficior peccata mea, non excuso, non extenuo; sed palam efferò, sed multa, sed magna; sed nefanda esse, vociferor. Parce igitur, parce confitenti, clamanti, gementi; & propitius esto peccatis ejusdem, propter nomen tuum. Nam per discipulum illum, quem Iesus Christus filius tuus dilexit ex omnibus plurimum, cui matrem suam, matrem item meam, ac peccatorum omnium comunem patronam, commendavit, scriptum legitur, quod; si confessi fuerimus tibi, fidelis es & justus, ut remittas nobis peccata nostra, & emundes nos ab omni iniquitate. At certe præstaret, antea millies quamvis carnificinam subisse, quam te creatorem, redemptorem, ac salvatorem meum offendisse: sed, quoniam id, quod factum est, infectum reddi non potest, ac sapius, quæ scita sunt in tuis legibus, sum ausus infringere; ad illud ultimum tutissimumque perfugium, nimirum ad aram misericordiæ tuæ, supplex accedo. hanc amplector, hanc teneo; neque antea dimittam, quam resonet in medio cordis mei vox illa tua dulcissima: Remittuntur tibi peccata tua; fiat tibi sicut vis.

C A P. LVII.

Quod eo confidentius facio, quod apud thronum misericordiæ tuæ advocatum habeo Iesum Christum justum, & ipse est propitiatio pro peccatis meis, non pro meis autem tantum, sed etiam pro totius mundi. At pœna temeritatis danda est; &, nisi purgatorium ignem experiri malim, multis hic asperis, gravibus, acerbisque ferendis, peccatorum meo-

rum maculæ eluantur oportet. Feram, patiar, ut potero. Ecce ego, Domine, in flagella paratus sum; ac, si me percutias, interimas, deleas, si ad nihilum redigas, mitius mecum agas, quam mea postulent peccata atque flagitia. Satis bene atque præclare mecum actum erit, si non in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.

C A P. LVIII.

Verum, non quiescet vox mea à ploratu, & oculi mei à lacrimis, donec de me animum patris accipias. Animadverti jam dudum, quantum insit boni in animadversionibus tuis. nam castigasti me, & eruditus sum; quasi juvenculus indomitus, confusus sum, & erubui: quasi equulus effrenus, constrictus sum, & succubui: virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt: quia per ea directum est cor meum in viam rectam, de qua decesseram, atque in eam opinionem adductus sum, ut crederem, me tibi in eorum numero esse, in quibus diligendis patriam tibi constitueris caritatem. nam quos diligis, corrigis & castigas. Quamobrem piissimam majestatem tuam cum lacrimis semper orabo, ut, si patris de me animum non habeas, accipias; si habeas, ut non ejicias.

C A P. LIX.

Verum, si filii apud te locum obtineo, jam quid futurum sit suspicor. Nam, cum iterum peccaverim tibi, & mandatis tuis non obdixerim, denuo congregabis in me verbera atque flagella: ego autem, quia, quæ sunt aspe-
ra ac

ra ac difficilia perpeſſu , natura aſpernarur ac
 refugit, clamabo, orabo, ut contineas manum,
 ut miſerearis, ut parcas: tu vero, adjutor meus,
 non moveberis, non obtemperabis, non ſatis-
 facies, quoad animus, vitiis expurgatus, mu-
 tatis affectibus, convertat luctum in riſum,
 mœrorem in gaudium, querelas & lamenta-
 tiones in cantum, ac miſericordias tuas hym-
 nis perennibus proſequatur. Tum faciam id,
 quod æger, recuperata valetudine, ſolet; qui
 medicum, à quo ſanus factus eſt, amplectitur,
 ſuſpicit, laudat, gratiarum actionibus dulciter
 amanterque proſequitur, & uſiones illas, ſe-
 ctiones, miſſionesque ſanguinis, quæ antea
 nimis horrebat, laudat, diligit, ſalutem ſuam
 appellat. Non minus ego in flagellis tuis læta-
 bor, laudem dicam tibi, tuæque in me carita-
 tis admirationi deditus ero.

C A P . L X .

E Cce me, Domine, demiſſe humiliterque ja-
 centem ad pedes formoſiſſimos tuos, amo-
 re amoris mei ſaviter inhumaniterque trans-
 fixos: ecce me paratum ad omnia, quæcunque
 jufferis, ſive bona, ſive mala. atque, ſi ita tibi
 expedire videretur, ut ego, tanquam filius cor-
 ruptus, plagis afficiar, obſecro, da mihi ani-
 mum æquum, perferentemque plagarum: po-
 ne, Domine, cuſtodiam ori meo, & oſtium
 circumſtantia labiis meis, ne, verberatus, fla-
 gellatus, ſtultum quid eloquar, ſed potius meo
 ex ore Davidicum illud prodeat, Juſtus es, do-
 mine, & juſtum judicium tuum: vel quod viro
 patientiſſimo Iobo, cum maxime calamitati-
 bus expeteretur, ſemper erat in ore, Sicut pla-
 cuit

cuit Domino, ita factum est; sit nomen Domini benedictum.

C A P. LXI.

ADhuc locutus est tibi spiritus meus, qui quidem promptus: carnis autem infirmæ, quæ flagella nimis formidat, longe alia est oratio. Tu scis insipientiam meam, Domine; timidus, pusillus, & infirmus animus meus à te non est absconditus; qui ad omnem, non solum advenientem, verum etiam impendentem malorum vim, debilitatur ac frangitur. Itaque vix flagellum exseres, vix brachium ad ferendum attolles, cum ego manum objiciam, atque, ut ignoscas, orabo: vix virgas expedies, lora parabis, cum, sicut oculi fervorum in manibus Dominorum suorum, ita erunt oculi mei ad te Dominum Deum meum, donec miseraris mei. Miserere mei, Domine, miserere mei; ac, si fieri potest, (sed quid inquam, fieri potest? omnia tibi possibile sunt,) sepositis flagellis, omissis animadversionibus, ardentissimi amoris tui igne, peccatorum meorum maculas elue, scorias iniquitatum mearum antiquarum atque recentium exure. proba me, Domine, proba cor meum hac perfectissima ac singulari ratione. flagella mancipiis, flagella hostibus adhibe; cum liberis, cum amicis, quales tu tibi nos esse voluisti, non metu, sed amore, non pœnis atque suppliciis, sed donis beneficiisque contende.

C A P.

C A P. LXII.

Non novum aliquod postulo ; non inauditum efflagito : ita est actum à te cum multis. O si ego ex te illud audirem, Remittuntur tibi peccata multa , quoniam diligis multum ; vel illud , Non ego te condemno , vade & jam amplius noli peccare ; quid esset, quod felicitati meæ posset accedere ? nam quibus gaudiis exultarem ! qua lætitia perfunderer ! ut mihi cantabiles fierent justificationes tuæ in loco peregrinationis meæ ! Age, Domine, ure renes meos & cor meum dulcissimo caritatis tuæ igne ; amor inquam tuus , Domine , non plagarum crepitus, non verberum ictus, faciat me fastidire omnia præter te unum , faciat me omnia arbitrari tanquam stercora , ut te luci faciam. O ignis, cuncta consumens , amor ad te omnia trahens, voluptas omnia delectans, thesaurus omnia ditans , bonitas omnia completens , suavitas omnia perfundens ; influe visceribus animæ meæ , teque adeo mihi totum admisce, ut ex me atque ex te unum fiat ; siquidem , qui adhæret Deo , unus cum eo spiritus est ; immo converte me totum in te , ut jam non sim amplius ego , sed tu solus in me vivas, vigeas, regnes, & cum Apostolo tuo dicam: Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Deus.

C A P. LXIII.

O Domine virtutum ; scio, me rem magnam atque admirabilem petere ; sed tu, qui facis mirabilia magna solus , ad laudem & gloriam nominis tui præsta hanc rem, tam novam,

tam magnam, tam miram, ut homo, flagitiis ac libidinibus deditus, vel potius totus ex libidinibus flagitiisque conflatus, jam nihil pejus, quam carnis desideria, oderit. In quo majorem tibi admirationem excitabis, quam olim, cum ventis ac tempestatibus imperabas, cum siccis pedibus mare ingrediebaris, cum quatridentum Lazarum ab inferis excitabas. Quid enim dici aut fieri admirabilius potest, quam ut fordes mundæ, impuritas pura, caro spiritus fiat? Excita igitur potentiam tuam, & quod fieri natura non potest, dextera tuæ majestatis exsequere, ut admiretur ac dilatetur cor meum, & cantem mirabilia tua in Ecclesia magna. Amen.

D E

DE S. AVGVSTINO

Sermo, in ejus festo.

Quoniam temporis, quod nobis, de præclaris D. Augustini virtutibus, ad dicendum datur, habenda est ratio diligenter; omissis ceteris, eam tantum persequemur, cujus similitudinem, in nobis, qui ad eundem modum quo ille peccavimus, si salvi esse volumus, exprimamus oportet. Hæc autem est admirabilis ejus conversio ad Deum. Hanc igitur admemus, hanc persequamur, amplectamur, exornemus. Ad quam cuivis, qui ejus cupiditate studioque exarserit, liceat pervenire. Nam, si conemur summis in cælum laudibus efferre ejus ingenii magnitudinem, doctrinæ varietatem, multiplicem rerum pene omnium scientiam; totus laudis hujus fructus in eo consistet, nihil autem ex illo ad nos redundabit: atque, ut omnia conemur, nullo modo, ejus nos similes esse, continget; quod ea, in quibus ille excelluit, dona sunt Dei, quæ, suo ex arbitrio, cui vult, ipse largitur, neque sunt ejusmodi, ut sine iis non possit salus æterna consistere. Nam, si divinis mandatis obtemperaverimus, neque quidquam doctrinæ attigerimus, non ideo minus salvi futuri sumus. Immo compluribus, à quibus, tanquam à capite, omnium doctrinarum fluentia decurrunt, tantavis sapientiæ, qua abundabant, æternæ damnationis causam invenit. Nam, cum Deum cognovissent, non sicut Deum glorificaverunt.

Gerebant illi pectus, omnium scientiarum copia refertum, sed in omnium etiam vitiorum turpitudinis luto demersi jacebant. Id quod etiam Augustinus sua confessione expressit, qui verum, contra se ipsum, testimonium dicens: Surgunt, ait, indocti, & cælum rapiunt; & nos, cum doctrinis nostris, volutamur in carne & sanguine. Quo ex cœno cum conaretur emergere, non objiciebat sibi ante oculos præstanti sapientia viros, non philosophos, non oratores; sed pueros, puellas, viduas, aliosque omnis plane eruditionis expertes homines constituebat, qui respuerunt omnes voluptates, neque à studio continentia, cupiditatis æstu, abreptos, ad aliquem libidinis scopulum se passi sunt abstrahi. Cum acri ac vehementi adversus se ira efferebatur, non eas illi iracundia faces admovebat dolor, quod aliquid nesciret, cujus esset sciendi cupidus; sed quia aditum invenire non posset, unde ex nequitia flagitioque pedem foras efferret: atque hanc ad Deum orationem habebat; Fremebam spiritu, indignans, quod non irem in placitum & pactum tuum, Deus meus. Conversionem suam ad Deum, pacti ac foederis nomine afficit: quo etiam vocabulo eam Climacus appellavit; qui, plures conversionis definitiones afferens, hanc in primis enumerat, quod conversio sit pactum, quod facit anima cum Deo, bene vivendi, sicut male antea vixit; ut nimirum, quam antea operam, diligentiam, atque conatum, ad peccata perpetranda contulerat, eundem ad divina imperia persequenda convertat. quod, D. Paulus, leve admodum, nec satis divinae majestati dignum existimat; cui perinde obsequi, ut ille meretur, ejusque in

nos

nos merita postulant, non humanarum, non Angelicarum est virium, quæ certis quibusdam finibus continentur, Dei autem majestas amplitudoque nullis terminis circumscribitur. sed cum modus nobis ille à Paulo perscribatur, illis verbis, Sicut exhibuistis membra vestra, servire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra, servire justitiæ in sanctificationem; imbecillitas ab eo nostra in consilium adhibita est. Ac præclare nobiscum ageretur, si, ad mensuræ eandem rationem, divinis imperiis serviremus, ad quam, cupiditatibus nostris, mundo, ac Dæmoni, obsecundavimus. Deinde, cum conversio nostra, fœderis cum Deo & pacti signata nomine sit, quanti Deus hominem faciat, quo eum loco ac numero habeat, mire colligitur: quem ut amicum habeat, non dedignatur cum eo ad pactiones conventionesque venire; in quo videtur eum sibi parem facere, ac velle æquo cum ipso jure certare. Summus igitur cæli terræque imperator ac Dominus Deus, usque adeo homini, quem creavit, quem, puncto temporis, potest unico oris sui spiritu difflare si velit, atque ad eos terminos, unde evocatus est, ad nihilum nempe, redigere; usque adeo, inquam, illi suum amorem ac benevolentiam præstat, usque adeo honorem habet, ut non dubitet, neque sibi indecorum existimet, cum eo pacisci atque decidere; quod fieri, nisi inter sortis ejusdem homines condicionisque, non solet. At tu felix ac sancte peccator, qui, conversus ad Deum, tam pulcra pactione, redisti cum illo in gratiam, quoniam converti ad Dominum, nihil aliud definis esse, nisi, recte vivendi, cum illo pactionem inire; obsecro

te, ut nobis ostendas, quid sit recte vivere: idque quam paucis potest verbis, ut memoriae mandare possimus, expedias. Atque ille huic nostro studio satisfacit, in expositione inchoata Epistolae D. Pauli ad Rom. ubi docet, recte vivendi rationem duabus rebus maxime contineri: primum, non in se amare, nisi quod Dei est; deinde, odisse, quod proprium est nostrum. Bene doces. sed alterum etiam expedi: quidnam est id, quod ita totum est Dei, ut nulla ejus pars ad alium pertineat, quodque nos singulari quodam amore prosequi ac completi jubemur? Huic etiam postulati nostro occurrit; atque, veritatem illud esse, respondet; nempe Deum ipsum; quo etiam nomine se Christus, qui Deus est verus, appellat, cum inquit, Ego sum veritas. & Io. Apostolus, scribens ad Cajum, quem ipsi, divinae nexus caritatis obstrinxerat, ait, Senior Cajo carissimo, quem ego diligo in veritate. quod perinde est, ac si dixisset, quem ego diligo in Deo. Totum igitur, quod est in Deo, veritas est; cetera extra illum omnia, vanitas mera, atque mendacium. Quod adeo verum est, ut David, nihil melius homini, nihil magis expetendum, nihil quod magis, veram ejus felicitatem contineat, esse judicet, quam si oculos, stomachans, à rebus istis inanissimis mendacissimisque avertat, nec eas videre sustineat, ad quas alii, amentibus similes, incitato studio feruntur. Beatus, inquit, qui non respexit in vanitates & insanias falsas. Verum, divina haec veritas, quae nihil est aliud nisi ipsemet Deus, quo totos eidem nos dedere, in eoque omnia nostra ponere & consecrare possimus, aliquam sui in nobis notitiam efflagitat. nihil enim diligi ex animo potest,

test, quod intelligentiam nostram effugiat. Atque, ad rem quod attinet, ad Dei cognitionem duplex nos ratio, tanquam via, perducit. primum, humanæ intelligentiæ vis, qua, & Deum esse, & ejus providentia mundum administrari, eundemque consulere rebus humanis, nec solum universis, verum etiam singulis, firmiter credimus, iis rationibus, quas Theologorum schola docte atque scienter enumerat. tum, suavitas, ac voluptas, quæ ex ejus consuetudine usque percipitur: unde illa ejus vox & oratio, Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus. Prima illa cognitione, quamvis peccator, ad Deum diligendum, adigi impellique se sentiat, quoniam magnam in animis nostris veritas percepta vim habet, tamen vel nunquam eum diligit, vel diem ex die, quo id faciat, ducet. In hac mora se olim fuisse fatetur Augustinus; qui flens, Non erat, inquit, jam ulla excusatio, qua videri mihi solebam, propterea nondum contempto sæculo servire tibi, quia incerta mihi esset perceptio veritatis. Neque quidquam, quod responderet, habebat, nisi, ut tempus ad eam rem posceret, & longiores sibi in dies moras, his verbis, adnecteret: Modo, ecce modo; sine paulum: & hoc, modo, non habebat modum; & sine paulum, in longum ibat. Ne multa, in eadem pravitate perversitateque versabatur, qua non parum multi ex nobis detinentur; qui ad omittendas omnes voluptates, ad relinquenda studia delectationis, ludos, jocos, tempestiva convivia, adolescentiæ & juventutis tempus expostant, conversionem autem ad Deum, in firmam ætatem, vel potius in senectam seniumque, rejiciunt; existimantes, cum adolescen-

tia cupiditates deferbuissent, atque ipsi voluptatibus animum exsaturassent, se posse eas, satietate, abjicere, & experiendo contemnere. Qua etiam mente erat Augustinus, qui, Malebam, ait, concupiscentia morbum expleri, qua extinguui. Malebat videlicet sua eum quasi senectute confectum occidere, quam aliquam, ad eum depellendum, medicinam adhibere; tanquam si sit aliquis morbus, praesertim lethalis, qui sua sponte, nulla adhibita cura, sanetur; vel, si quispiam vincus, tum magis ex catenis, quibus vincus detinetur, eximatur, quo se illis arctius implicet. Immo, qui conversionem suam in diem, qua nihil est incertius, differunt, in eas, Gregorius inquit, plagas se induunt, eos sibi cancellos circumdant, in eum se carcerem condunt, a se ipsis instructum, unde cum libeat egredi, omnes sibi ad exeundem aditus obstructos & interclusos inveniunt. Atque hanc esse Iobi illius dicti sententiam affirmat: Si incluserit hominem, nullus est, qui aperiat. Sed Gregorium ipsum, longe ad id aptius, quam nos, copiosius, elegantiusque loquentem, audiamus: Sape nonnulli a pravis actibus exire cupiunt, sed, mala consuetudinis carcere inclusi, a semet ipsis exire non possunt. Neque, ad hujus doctrinae veritatem confirmandam, nobis abeundum est longius; sed in Augustino, de quo referre coepimus, commorabimur. Qui castitatis pulcritudine captus, tantam virtutis speciem, a Deo, in gratia postulabat; ex altera vero parte, timore, omnium maximo, afficiebatur; illud metuens, ne Deus praesto ipsi esset in optatis ac votis; adeo ut mortis sibi instar esse putaret, a libidinibus liberari. ita enim ipsemet, ad meliora

liora studia conversus, Deo fatetur: Postulabam continentiam; & timebam, ne me exaudires; & quasi mortem reformidabam, restringi à fluxu consuetudinis. Si igitur tam male sibi consulunt, qui in re tanta, cum sit opus properato, cunctantur, &, ad conversionem ad Deum, suam caniciem deligunt; quanto perniciosius de se merentur ii, qui rem istam, qua potissimum aeterna ipsorum salus continetur, in extremum vitæ spiritum differunt! Vni tantum, id ex sententia evenisse narratur: quod etiam, nisi nobis Christi ipsius voce comperatum esset; quem constat illi dixisse, Hodie mecum eris in paradiso; vix credibile videretur. uni, inquam, soli, res tanta processit in numerum; aliis omnibus asperere, foede, & infelicitate cessit. &, si quispiam est, cui id fortasse non male ceciderit, hic omnino nos latet; vel, si aliquis extitisse dicatur, nostri arbitrii res est, id verum esse putare, neque ad credendum, sicut de sancto illo latrone, ea, quam profitemur, fide compellimur. At quanto fecerimus sapientius, si rem tantam, tam feriam, tam gravem, tam necessariam, statim aggrediamur, ac, cunctantibus nobis, iisdem dictis, segnitiam nostram compellamus, quibus Augustinus suam verberabat: *Quam diu cras cras? quare non hac hora, finis turpitudinis meæ? Id certum, exploratum, directum, ac planum, ad salutem est iter; illud alterum, cui plerique hominum sese committunt, ut diem ex die ducant, contortum, dubium, in præcipitia devolvit. Altera Dei cognoscendi ratio est, aliqua sibi eum amicitia usuque devinctum habere, & suavissimos ejus mores degustare. nam fieri non poterit, quin ab eo, qui in ejus amicitiam se insinua-*
verit,

verit, plus oculis suis diligatur. nihil est enim illo formosius, nihil pulcrius, nihil amabilius. quapropter, nihil impensius à nobis efflagitat, quam ut consuetudine usuque paululum experiri, qualis ipse sit, placeat. etenim non dubitat, quin, ejus dulcedine ac suavitate percepta, reliquas omnes hujus vitæ voluptates nobis in odium atq; contemptum adducamus. Non potest hominum stultitia atque perversitas, tantum explicari verbis, quantum re ipsa est. docuit jam nos usus atque experientia, quantum influat amari ad ea, quæ sensus voluptate permulcent. nostris quotidie oculis percipimus, ea quæ omnibus opibus viribusque petuntur, honores, imperia, ac popularem gloriam, in summa inanitate versari: non tam docti, quam experti, sentimus, quanta sit in mundi promissis dolus, in dictis vanitas, in factis iniquitas; & adhuc non possumus animum ab illo divellere, & ad Christum adjungere; cujus veritas manet in æternum. Sed, quod fidem mundo tantam habeamus, quod totos nos eidem frustra committamus, omnis in nobis culpa inhaeret; neque quidquam est, quod queri de illo possimus. non enim fallaciis ac dolis furtim ille ad se nos allicit, falsis promissis imbuit, in fraudem illicit; sed nihil ab eo incidit nobis mali, quod non ille antea denunciaverit. clamat, se esse deceptorem, vaftrum, mendacem; admonet, ne quidquam ipsi credamus; nam sublestam suam esse fidem, neque alia tam sibi instructa esse in corde consilia, quam quomodo nos dolis, machinis, fallaciis, præstigiisque decipiat. Omnino, nulla nobis melior Dei diligendi ratio subjicitur, quam si demus operam, ut aliquem ejus suavitatis gustum percipiamus.

mus. Multum Augustinus temporis, multum operæ studiique, in illa tam obscura tamque difficili, de Deo ejusque natura, quæstione consumpserat, nec minimam ejus cognitionem fuerat assecutus; nihilo tamen magis se ad eum diligendum adigi, attrahi, impellique sentiebat: at, ubi primum cœpit in ejus se consuetudinem insinuare, ejusque suavitatis fructu potiri, ita eum dilexit, ut vix quidquam in amore inveniri possit ardentius; eaque affectus est voluptate & gaudio, in fastidiendis abjiciendisque rebus illis, quarum tanto antea amore studioque tenebatur, ut diceret, Quam suave mihi subito factum est, carere suavitatibus nugarum! &, quas amittere metus fuerat, jam dimittere gaudium erat. Alterum, quod hoc pacto, quo inter Deum & nos convenit, continetur, illud est, ut, quod proprium est nostrum, odio prosequamur. At potest videri, hoc pactum, iniquitatis non parum habere. nonne longe ab jure & ab æquitate discedat, qui postulet, sua omnia diligere, quæque sunt in altero, odio fastidioque haberi; qui alterum sua se voluntate arbitrioque abdicare compellat, contra, quidquid ipsi, qui imperat, in animum incidat, amplecti ac velle? At fortasse justa hæc querela, si quid in nobis boni inveniretur. atqui, ut, quæ sunt in nobis, omnia perquiras, nihil invenies præter ea, quæ, divini numinis impulsu, Augustinus, in codice sacrarum literarum scripta, perlegit. qui, conversioni suæ proximus, cum se abjecisset in herba, ac sub arboris, nescio cujus, umbra jaceret, vox, ejus pervenit ad aures, tanquam puellarum, canentium, Tolle lege, tolle lege. qua voce admonitus, sumpto in manus sacro divinarum rerum

volumine, casu incidit in eum locum, ubi Apostolus Romanos, ad quos scripserat, admonet, ut tenebris pulsus, ac toto caelo luce diffusa, tanquam in die, honeste ambularent, non in commestationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitis, non in contentione & æmulatione. Hæc sunt illa egregia atque præclara, quibus nos instructos ac completos invenias; commestationes, ebrietates, in lectulis delicatis ac mollibus ocium & quies, impudicitia, jurgia, invidia, obtreptiones. at, hæc nostrum ad se amorem attrahent? hæc nostra studia detinebunt? hæc nos pigebit amittere? Sed duæ præsertim causæ, nostrum ab illis odium avertunt. primum, inimicitia acerba & graves, quæ suscipiendæ à nobis sunt, cum carnis illecebris & mundi blanditiis, quibus veremur ut possimus obsistere, si sint cum illis bella gerenda. etenim hostes sunt potentissimi, ad dimicandum prompti; bellum longum, atrox, acerbum: nos copiis ac viribus longo intervallo inferiores; quas si hostibus velimus opponere, cum iisque manum conferere, nobis necessario sit cadendum ac pereundum in prælio. Nimis vera sunt isthæc, si nostris opibus ac copiis sit decertandum: nam necessario succumbamus oportet. sed audite, quid Leo Magnus dicat; atque animos sumite. Cum Deo pacem, gratia ipsius serviendo, firmemus; ipse pro nobis omnia bella conficiet; ipse, qui dedit velle, donabit & posse, ait enim, in legibus, ex fœdere inter nos & Deum icto, statutis ac dictis, hanc in primis contineri, ut, quæcunque bella sint gerenda, ille sine ullo nostro labore periculoque conficiat. Tot adolescentuli, tot puellæ, tot alii fere innumeri, qui se à
libidi-

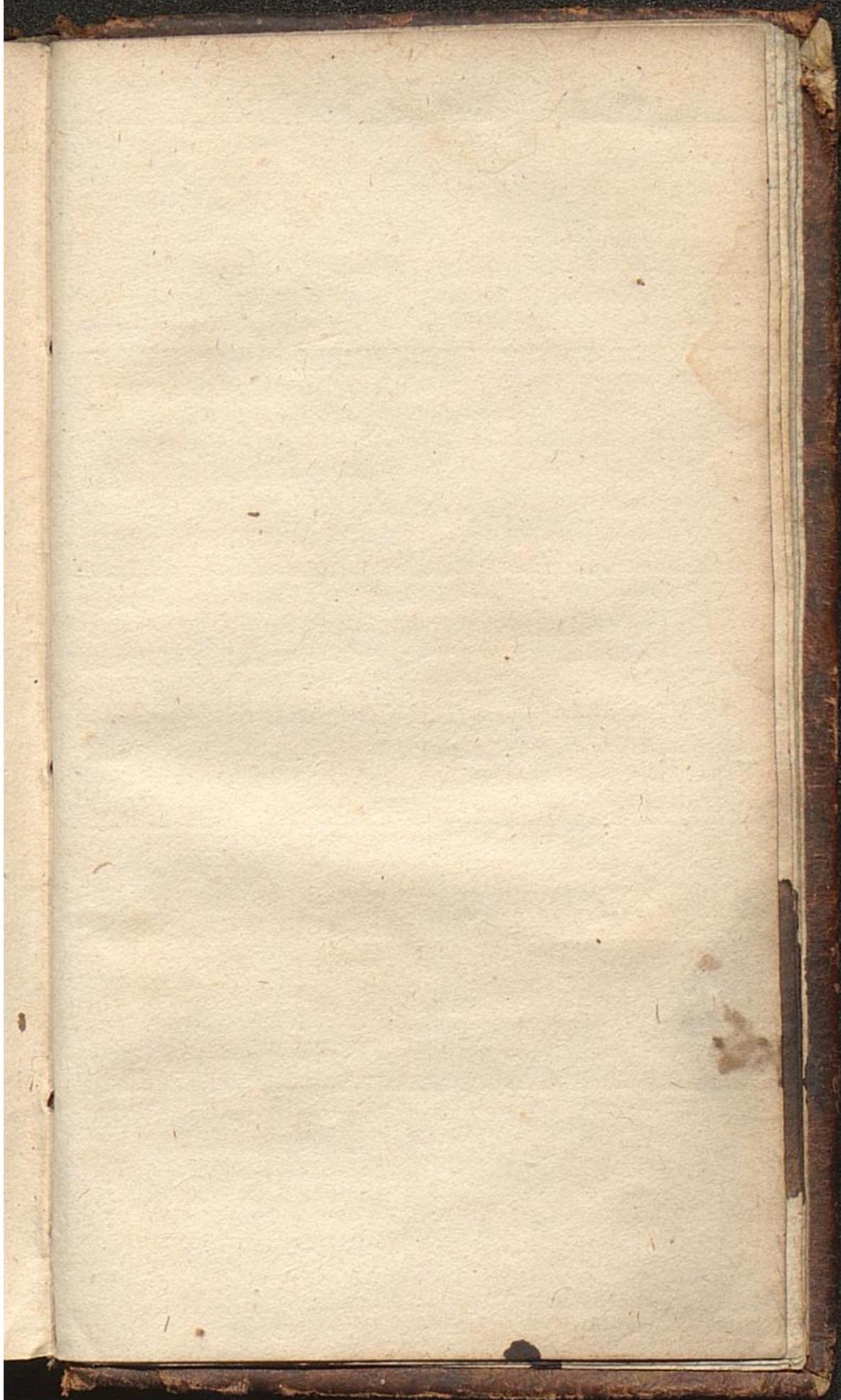
libidinibus obstringi non sunt passi, sed contra eas acriter vehementerque pugnarunt, suisne viribus tam infestum hostem debellarunt? Quasi isti & istæ, idemmet Augustinus ait, in se ipsis potuerint, & non in Deo suo. quorum exemplis confirmatus, id, quod antea fieri posse negabat, non solum fieri posse, verum etiam, nihil factu facilius esse, cognovit, quam, Deo juvante, cupiditates nostras, rationis catenis obstrictas, in potestate habere: ac vix se totum Deo permiserat, cum, divina ejusdem manu, fensit, ab arce cordis sui, hostem, à quo dominatu regio premebatur, abreptum, foras expelli, seque in libertatem vindicari, ut totum ad Dei arbitrium fingeret, neque quidquam nollet, quod ille vellet, neque vellet quod ille nollet. atque ita cum Deo loquebatur; Dextera tua, Domine, à fundo cordis mei, exhauriens abyssum corruptionis; & hoc erat totum, nolle quod volebam, & velle quod volebas. Ratio, cur plerique, à tentationibus oppugnati, demittant animos, seque ab iis vinci expugnarique permittant, ea est, quod vires suas ante oculos sibi constituunt, neque pacti, quod pepigit cum ipsis Deus, fiducia subnixi, signa cum hostibus conferunt, hoc est, Dei ipsius copiis opibusque decernunt; qui Deus, sua expectatione, nostra omnia ad se bella recepit. quid mirum est igitur, si statim deditionem faciamus, ac ne hostis quidem aspectum ferre possimus? Da te, inquit Augustinus, Deo; fidem illi habe. quid stas & non stas? projice te in eum; noli metuere; non se subtrahet ut cadas. Alterum, quod rebus nostris, ne ab illis odio abalienemur, addictos alligatosque nos habet, levis quædam ac nugatoria res est, & quasi tenue quod-

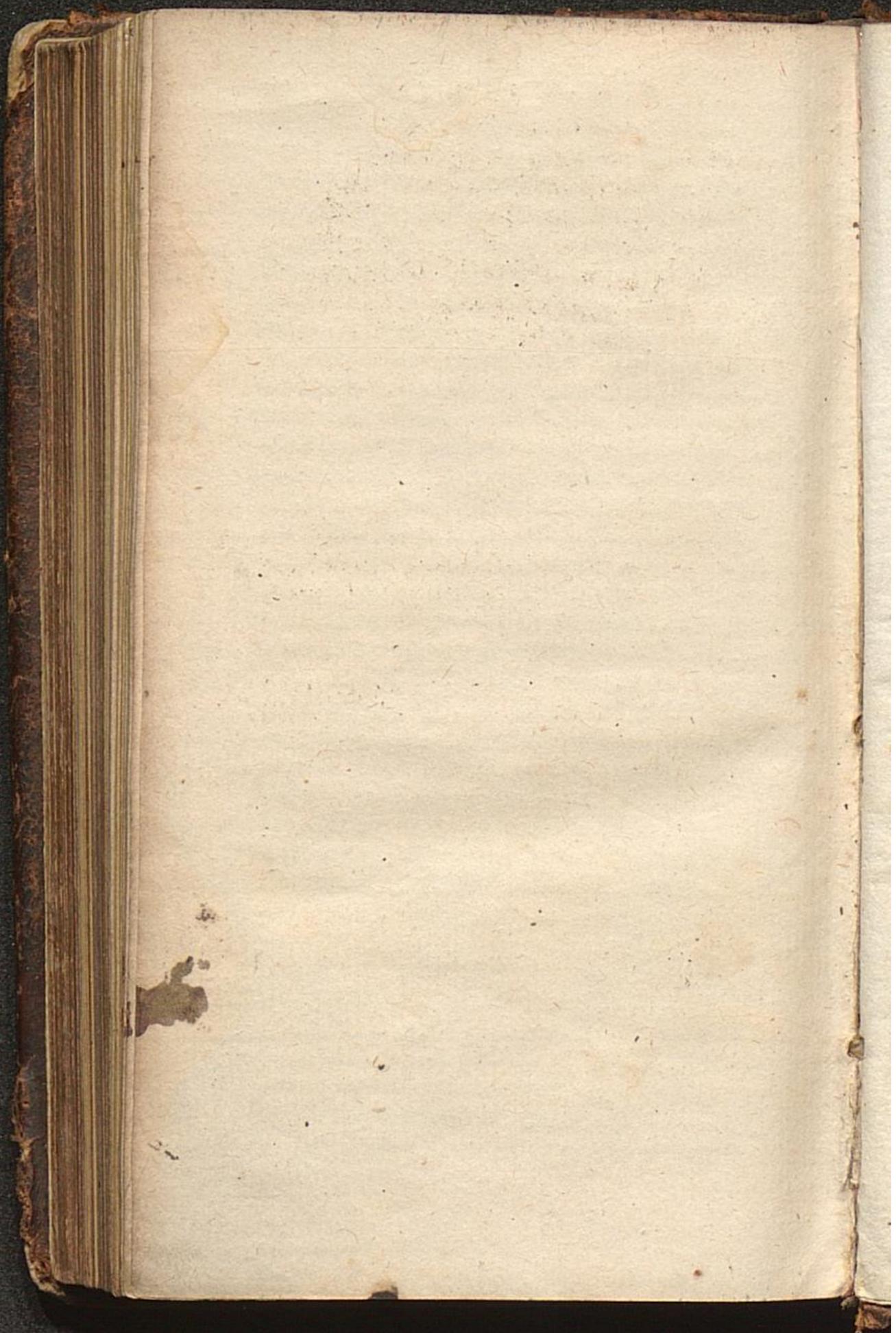
quoddam subtegmen, quod dissolvi ac dirumpi nullo negotio posset, verum magnam ad nos retinendos vim habet. cujusmodi erant illa, quibus implicabatur Augustinus; qui, Exiguus tenebar, inquit, sed tenebar tamen; retinebant me, nugæ nugarum, & vanitates vanitatum, antiquæ amicæ meæ. At, quænam erant isthæc? Dimittis nos, & à momento isto non erimus tecum; & à momento isto non licebit hoc & illud ultra in æternum. Atq; istuc etiam contingit in eo, cui, cum jam fixum ac deliberatum sit, converti ad Deum, levia quædam ac nugatoria sese objiciunt, quæ id, quod bene cogitavit, factis persequi non sinunt; atque ita secum agit, & tanquam fortunas suas deplorat atque conqueritur: Ergo mihi posthac, via illa, iter facere non licebit? ergo me posthac nemo in illis regionibus conspicietur? ergo amicitiam illam tam arctam, tam caram, momento pene temporis dirimam, ac non potius, quandoquidem deferenda est, paulatim diffuam? ergo in perpetuum domo illa carebo? atque ejusmodi alia meditatur; quæ nugæ sunt meræ, ac nugæ nugarum. Verum, hæc nugæ seria ducunt. nam ædificium spirituale, recens instructum, diruunt atque prosternunt. quod in pariete, nuperrime factum, intelligi posse, Gregorius docet; quem, dum adhuc est est madidus, quilibet funis, vel tenuis, labefactare, & ad terram sternere valet; at, ubi, temporis intervallo, lateribus seu lapidibus, calcis ope, inter se arctè conglutinatis atque constrictis, se paravit in firmitatem, jam ille ficcus & validus, arieti aliisque bellicis tormentis obfistit, neque ita facile dejici potest. ac prudenter, ut omnia, idem auctor nos admonet, ne pecca-

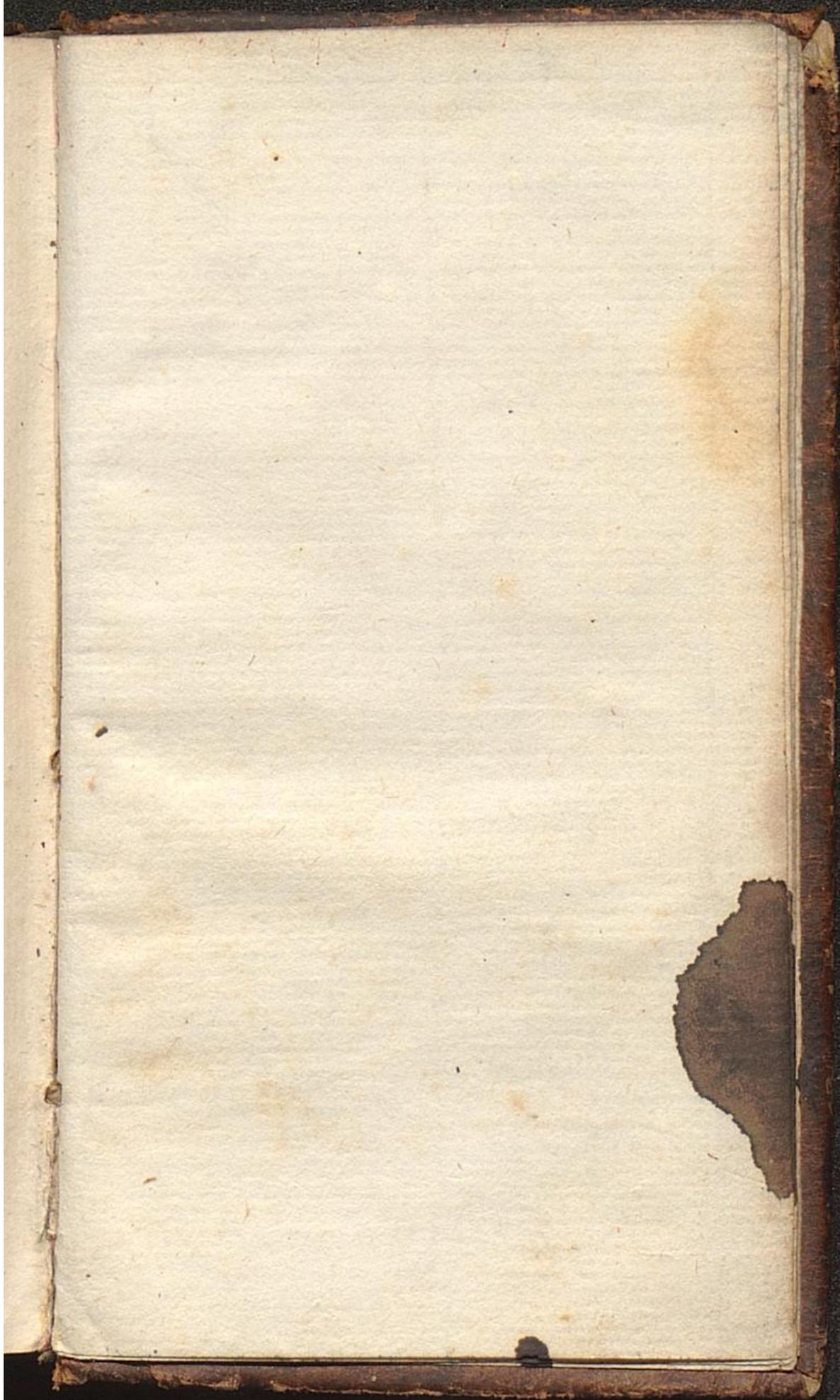
peccatorem, modo conversum, ad eas res procurandas adhibeamus, in quibus peccavit: nam, fieri posse, ait, ut ille, ex consuetudine, quæ est altera quasi natura, nullo contrario usu plane adhuc abolita, rursus suum in ingenium immigret. Itaque, quibus libido imperavit, non statim est mulierum mandanda custodia: quos pecuniæ cupiditas, in re faciendâ, præter modum sollicitos occupatosque detinuit, non sunt ad rei pecuniariæ negocia protinus adhibendi: quos ambitionis æstus absorbit, non sunt illico in principum virorum aulas, ad negocia gerenda, mittendi. quod, involucris quasi quibusdam involutum atq; obtectum, Moyses tradere voluisse videtur, cum dixit: Non operaberis in primogenito bovis, & non tondebis primogenita ovium. nam, si integumenta removeas, hanc in illis sententiam constructam, tanquam nucleum in nuce, latere reperies; nimirum, non esse eos, qui, tanquam modo geniti infantes, in Dei filiis, atque adeo ovibus, numerari cœperunt, in iis spiritualibus operibus exercendos, quæ sunt robustioris ætatis. Et quanquam Gregorius aliam Moysis verbis subesse sententiam velit, non incommode tamen eadem applicari ad id, quod dicimus, possunt. Atque hæc habui, quæ, ex Augustini conversione excepta, breviter vobis exponerem.

F I N I S.

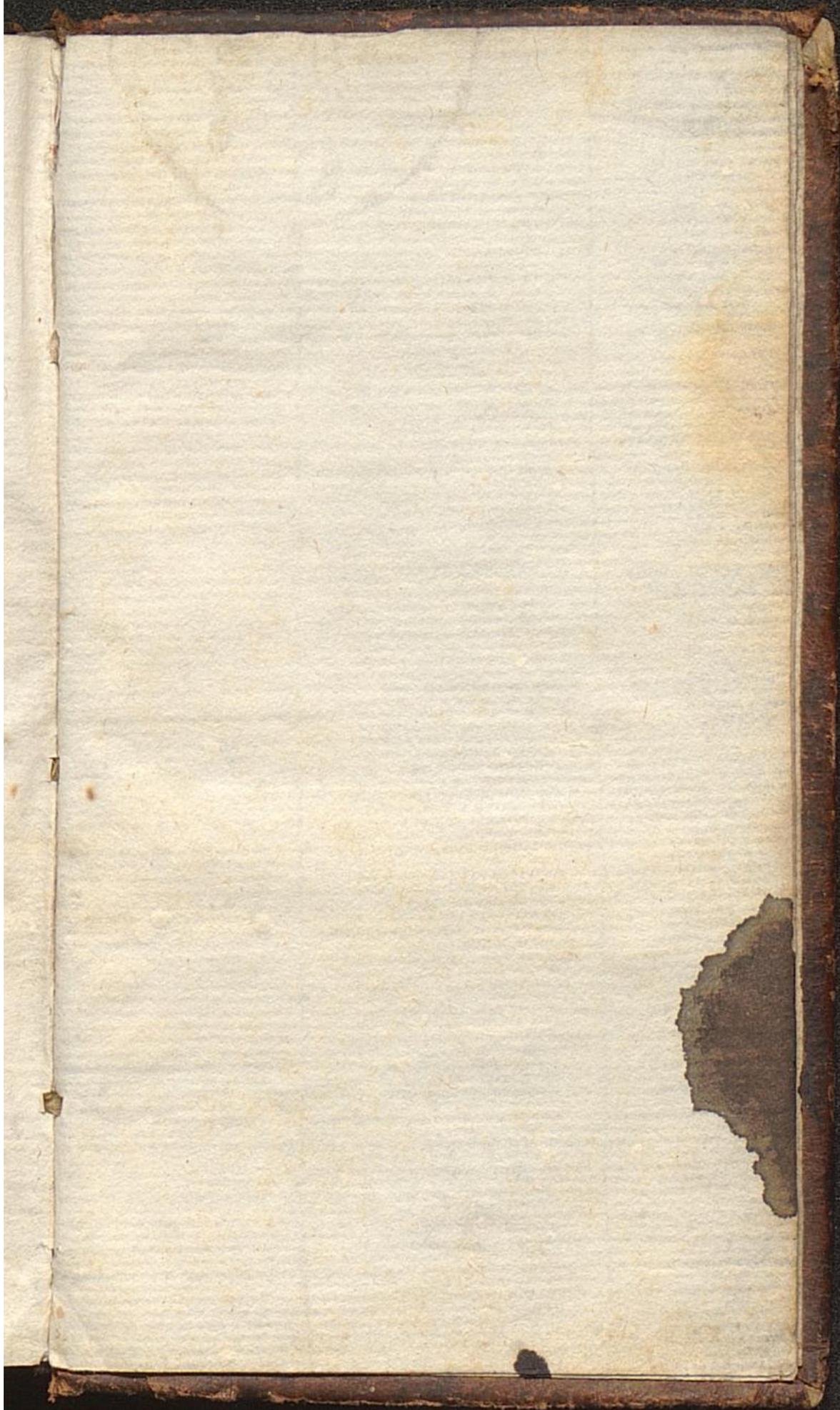

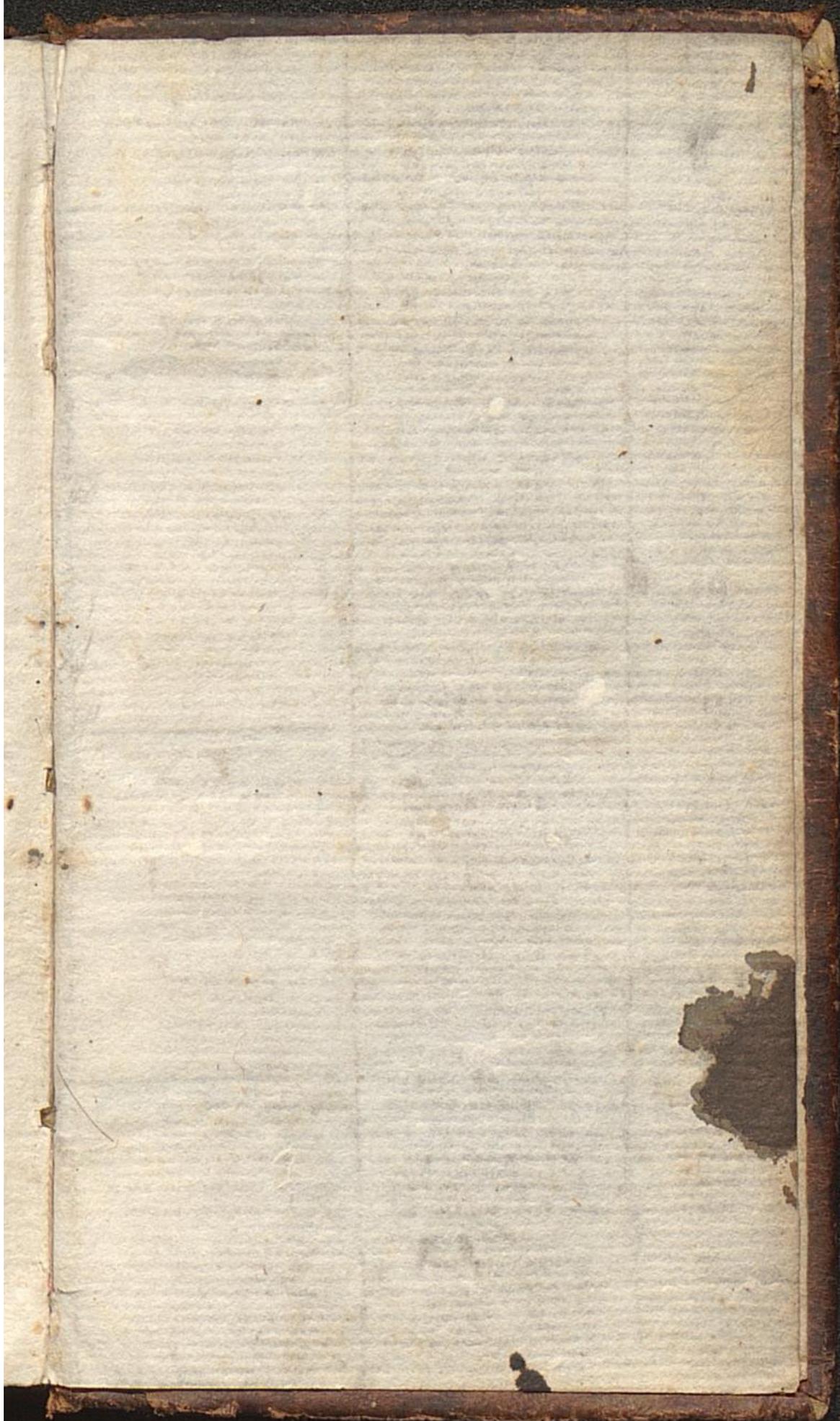

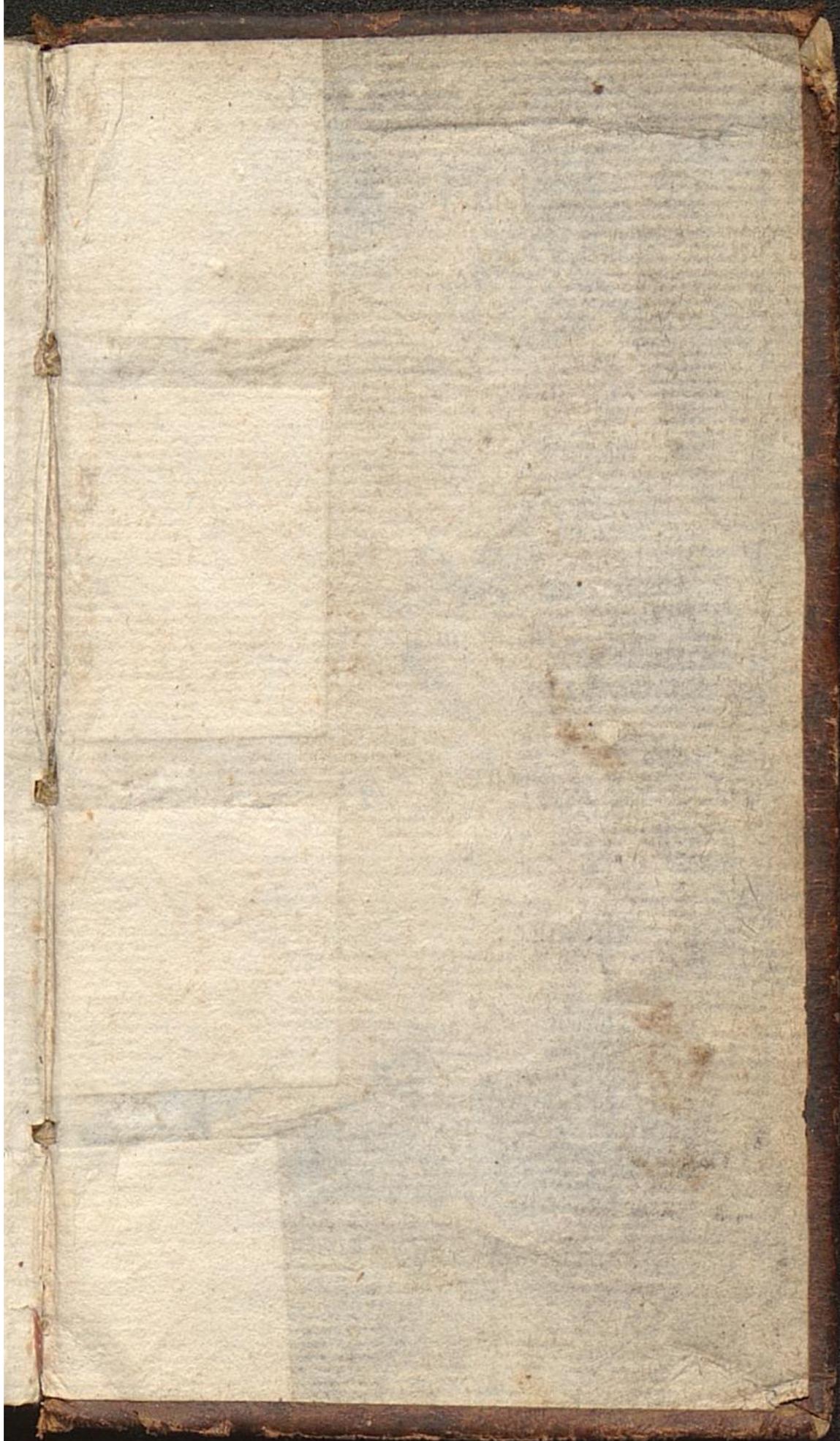

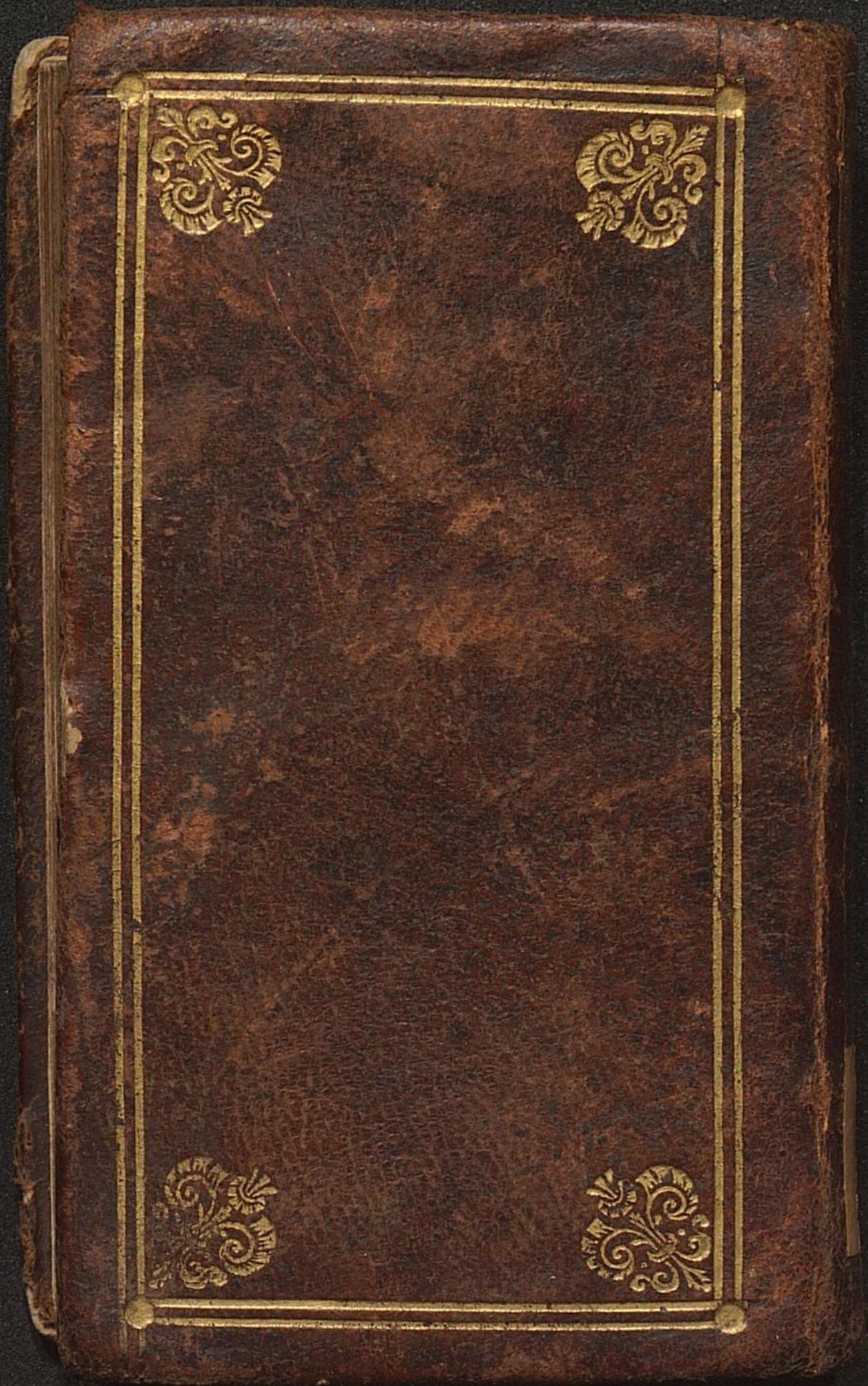

Th
3067